

EL VAPOR LLULL, UN POSSIBLE MODEL ARQUITECTÒNIC PER A LA RECUPERACIÓ D'UN BARRI INDUSTRIAL OBSOLET

Divendres, 11 de Desembre, a les 11:30

CRISTIAN CIRICI | CARLES BASSÓ

Cristian Cirici, nascut l'any 1941 a Barcelona, obté el títol d'Arquitecte l'any 1965 a l'ETSAB. Simultàneament amb els estudis d'arquitectura, col.labora en el despatx de Correa i Milà entre 1962-65. L'any 1965, juntament amb Pep Bonet, Lluís Clotet i Òscar Tusquets constitueixen el Studio Per, dissolt l'any 1988. Ha estat professor de Projectes d'Arquitectura a: la Universitat Politècnica de Catalunya 1975-78, la Washintong University, la Sant Louis, Missouri, el 1981, i a The University of Mexico, Albuquerque, N.M. 1984-87. Ha estat premiat amb l'ADI FAD el 1980-82, és "Premio Nacional de Restauración" l'any 1979, per la Restauració de la Casa Thomas, obra de Lluís Domènech i Muntaner. Guardonat amb el "Azulejo de Oro" al millor disseny de ceràmica decorada (amb Pep Bonet), amb el Premi FAD d'Arquitectura interior els anys 1965, 1970 i 1972 (amb Pep Bonet), el Premi FAD de Restauració l'any 1979, per la Casa Thomas de Barcelona, i Delta d'Or Adi Fad l'any 1976, pel disseny de la Taula Sevilla (amb Pep Bonet). Des de 1985 col.labora amb Carles Bassó.

Carles Bassó, nascut l'any 1947 a Barcelona, obté el títol d'Arquitecte l'any 1969 a l'ETSAB. Simultàneament amb els estudis d'arquitectura, col.labora amb Carles M. Díaz, Joan Busquets, Enric Torrent a l'estudi de'n Francesc Bassó. L'any 1969, amb Carles M. Díaz, J. Busquets, E. Torrent, i Ramon Dedeu, constitueixen l'estudi WE 69 iniciant l'exercici professional. Entre els anys 1983-1985, col.laborà en l'estudi d'Òscar Tusquets. L'any 1988 rep el Premi Ciutat de Barcelona de Rehabilitació per l'Edifici Lleó Morera de Domenech i Muntaner, compartit amb Oscar Tusquets, és segon Premi pel Concurs d'Idees del Passeig Marítim de Platja d'Aro 1985, és finalista per als FAD d'Arquitectura els anys 1988 i 1989, i tingué una obra seleccionada per als FAD d'Arquitectura l'any 1992.

En l'estudi es porten a terme projectes de diferent tamany i filosofia, d'aquesta manera es poden trobar des de dissenys de ferratges per a Bd Ediciones de Diseño, paviments per a escofet, o de material elèctric de Simon, fins a projectes d'una central elèctrica de FECSA, de cases unifamiliars, un gran centre comercial, passant per Museus, Escoles, una Facultat Universitària, una estació d'Autobusos, edificis Industrials, habitatges col.lectius, rehabilitacions d'habitatges històrics, la reconstrucció del Pavelló Mies Van der Rohe (un dels edificis més simbòlics de l'arquitectura moderna).

VAPOR LLULL

Rehabilitació per a "lofts", d'un edifici industrial al Poble Nou de
Barcelona

Arquitectes: Cristian Cirici i Carles Bassó

Aparellador: Jaume Solà

Promotor: Comunitat de Propietaris

Contractista: UTE Audar-Coindur

Localització: c/ Llull, 133, cantonada Passatge Masoliver

Superfície Solar: 1.628 m²

Superfície rehabilitada: 2.295 m²

Antecedents.

Abans de l'inici de les obres de rehabilitació, hi havia sobre el solar un conjunt de construccions industrials centenàries dedicades a l'elaboració de productes químics de l'empresa Massó i Carol.

L'arquitectura del conjunt era un complex format per una llarga nau de planta baixa i dues plantes, la més alta de les quals tenia la coberta inclinada suportada per encavallades de fusta, que estava alineada amb el Passatge Masoliver, i una sèrie de construccions auxiliars parcialment adossades a la nau de fabricació ja esmentada, i una magnífica xemeneia de maons que movia tota la fàbrica, per evacuar els fums de la caldera, de més de trenta metres d'alçada.

El "Loft", un nou concepte de l'espai per les activitats humanes.

Amb les noves situacions familiars, ja absolutament vigents a casa nostra, que van des de el viure sol fins a les parelles poc ortodoxes passant per un gran nombre de parelles sense fills, els habitatges convencionals de noranta metres quadrats de superfície útil compartimentada entre tres dormitoris, sala d'estar-menjador, cuina, dues cambres de bany, rebedor i safareig, han quedat obsolets.

També les condicions de treball que permeten tant el material dur disponible com les sofisticades xarxes de comunicació, i la popularització del treball no assalariat, dels "free-lance", dels treballadors autònoms, etc., fan que molta gent i sobretot molts dels joves que s'incorporen a la vida professional, ho facin sota alguna d'aquestes formes esmentades mes amunt i des d'una base d'operacions que sigui compatible amb el seu espai residencial. El despatx-taller-casa es una fórmula cada dia mes adequada a la realitat sociològica de les societats occidentals mes avançades.

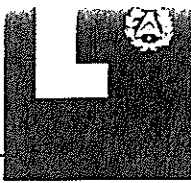
La resposta a aquesta nova situació mes interessant es, en la nostra opinió, la assajada a les ciutats dels U.S.A., reciclant vells espais industrials construïts en alçada, sense compartimentacions interiors i amb les instal·lacions i l'estructura resistent a la vista i que es coneixen pel nom genèric de "lofts".

La rehabilitació.

De tot el conjunt que formava la factoria Massó i Carol, el volum que tenia millors condicions per a rehabilitar com a "lofts", que es una tipologia que manca a la nostra ciutat, era el de la llarga nau alineada amb el passatge Masoliver, però també hem preservat integralment la xemeneia com a record històric d'una època en que tot el Poble Nou era ple d'indústries mogudes per la força del vapor. Únicament hem enderrocat tota la sèrie de construccions auxiliars diverses, per alliberar terreny i poguer-hi construir una estació transformadora d'electricitat, i un aparcament-magatzem cobert, amb capacitat per un vehicle per cadascun dels divuit mòduls amb que s'ha subdividit tot el conjunt.

Per donar accés independent a cadascun dels mòduls d'uns noranta metres quadrats, dels que parlàvem mes amunt, hem introduït tres conjunts d'elements de comunicació vertical formats per una caixa d'escapes i un muntacàrregues panoràmic, amb vistes a l'exterior, cadascun d'ells. La seva expressió formal es com la d'una sitja per gra recoberta exteriorment amb xapa metàl·lica, per contrastar amb la resta de construccions en les que els maons sense arrebossar s'han pintat de diversos colors que emfatitzen la distinció entre els elements que s'han preservat i els que s'han construït de nou.

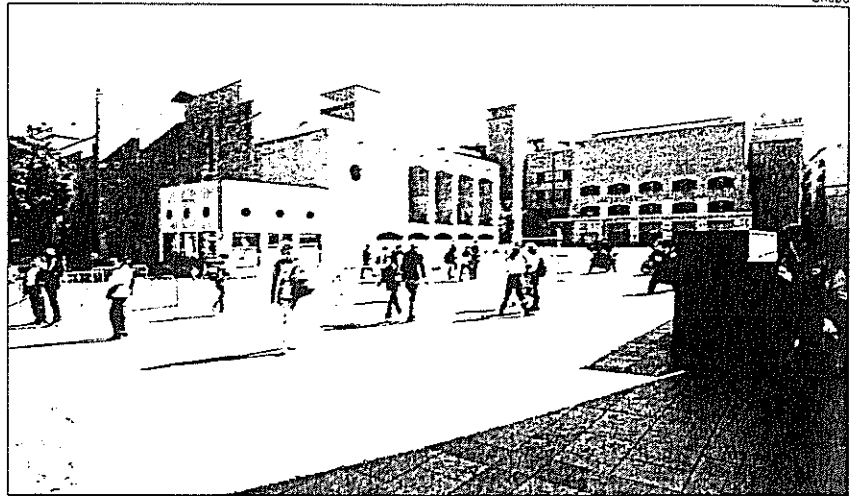
Barcelona, setembre de 1996

Els Àngels acolliran un nou FAD

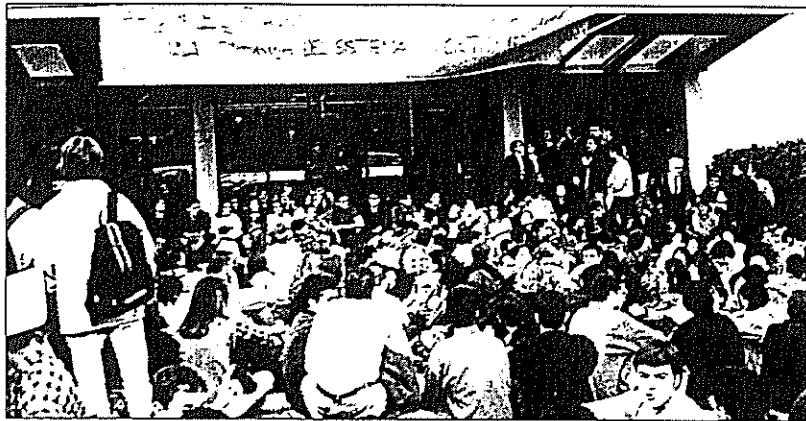
El disseny català disposarà d'una bona eina de promoció al cor de Barcelona

El Foment de les Arts Decoratives encara el futur amb una voluntat de transformació que faci d'aquesta institució quasi centenària un punt d'encontre, debat i reflexió a l'entorn del món de la creació. L'INFORMATIU entrevista a Ramon Bigas, president del FAD i també al responsable d'ARQ INFAD, Jon Montero. "El FAD és pluridisciplinari", afirmen. ✓ **3a7**

Chopo

Els estudiants surten al carrer

Universitaris d'escoles tècniques de tot l'Estat es van manifestar el passat maig per demanar canvis en el sistema universitari. ✓

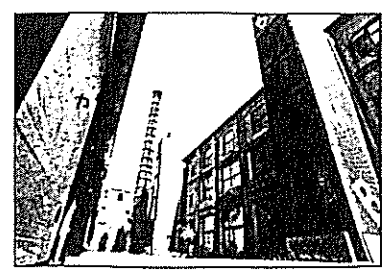
Programa per complimentar el Llibre de l'edifici

El Servei Rehabilitació i Medi Ambient del Col·legi ha posat a punt l'eina informàtica Manual de la casa v. 2.0 win, com a evolució del programa que ja fa tres anys que funciona en l'entorn MS-DOS, i amb més funcions. El document facilita la tasca dels tècnics en la preparació del Llibre de l'edifici i en la planificació i gestió posterior del seu manteniment. ✓

MÉS
què no?
seguretat
apabcn.es
pon
scal
treball
n directe: 93 240 23 76
Fax: 93 41 43 34
informatiu@apabcn.es
Carles Cortaño, Joan Gray
i Ramon Puig
Direcció: Carles Cortaño
Aminació: Elisenda Pucurull
Tècnica: Xavier Aumedes,
Cristina Schön i Vicenç Font
Lingüística: Angels Ballarà
Tècnica: Xavier Garcia Die, Chopo
Disseny gràfic: RGR
Fotògrafs: Miga
Impressió: Romargraf
B-42389-1991
ISSN: 1132-2802
Publicitat: BIT PUBLICIDAD
08555 08029 Barcelona
0555 Fax: 93 430 3975
Arquitectes Tècnics de
Barcelona Tel 93 240
Pl. Major, 6 08500 Vic
C/ Guadalupe Plana del Om, 6
V. Vallès Oriental: Josep M. Ullsuy
Tel 93 879 01 76 Vallès
08221 Terrassa Tel 93
780 11 10
JUNTA DE GOVERN:
President: Bernat Ochoa
Secretari: Xavier Barduji
Tècnica: Carlota Aguado
Tècnica: Josep M. Ullsuy
Tècnica: Joan Ardèvol,
Tècnica: Serna i Xavier Colls
Tècnica: Osona: Bernat Noguera
Tècnica: Berguedà: Jaume Juanes
Tècnica: Oriental: Frederic de Buisson
Tècnica: Girona: Salvador Navarro
Gerent: Joan Gray

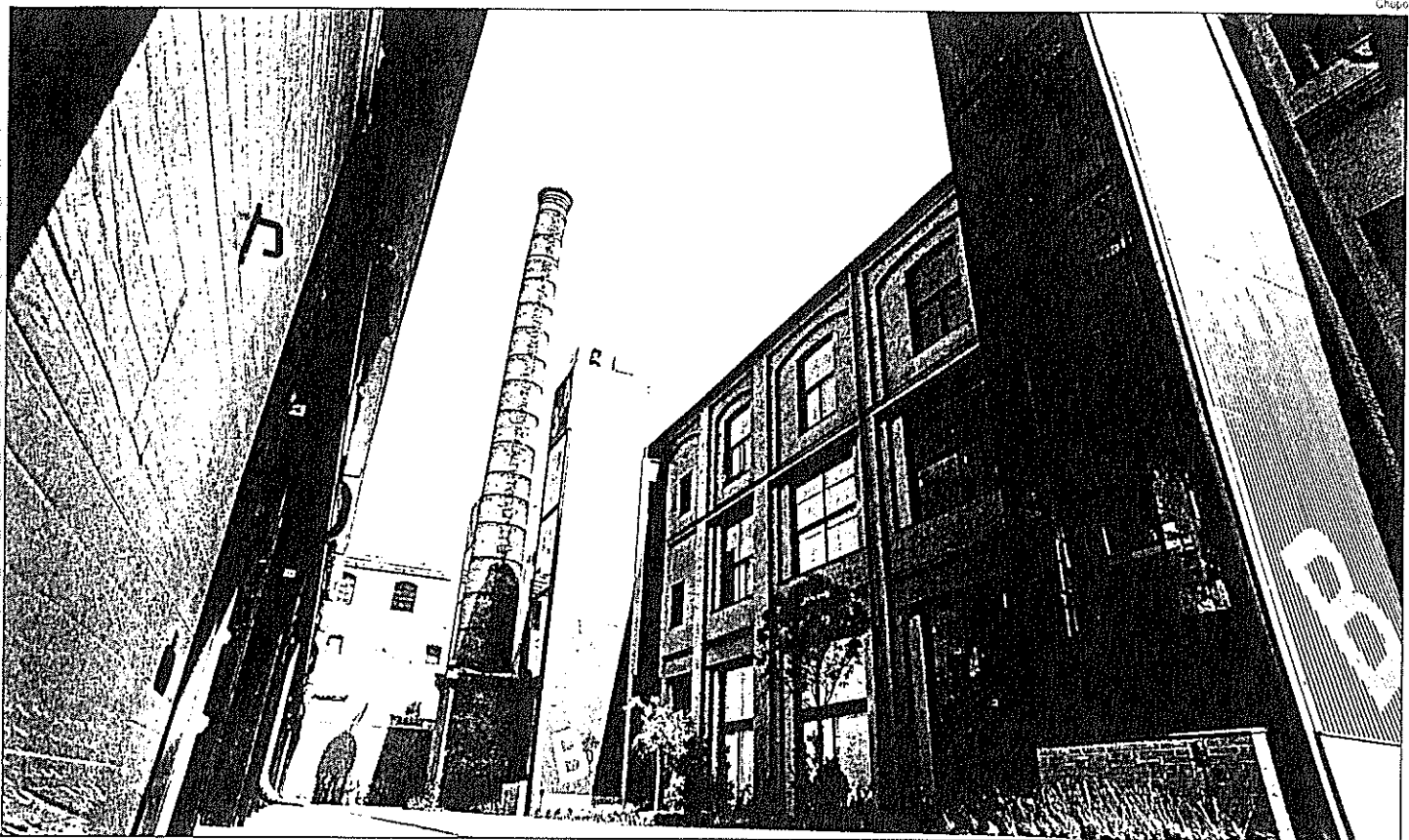

EL REPORTATGE

Vapor Lull, Premi Ciutat de Barcelona

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

El Premi Ciutat de Barcelona

El jurat que va concedir, el passat 4 de febrer, el Premi Ciutat de Barcelona d'Arquitectura al Vapor Lull va destacar d'aquest, la frescor i claredat d'aquest projecte de rehabilitació, que fa una recomposició interior de l'illa Cerdà amb una densitat moderada. Aquesta nova aportació enriquirà el debat i la reflexió de l'evolució necessària de la forma urbana al Poble Nou. És una obra en la qual, amb unes clares, concises i encertades intervencions s'aconsegueix l'objectiu de recuperar i revaloritzar els espais preexistents.

La rehabilitació del Vapor Lull, situada al Poble Nou, ha estat guardonada amb el premi d'arquitectura i urbanisme «Ciutat de Barcelona». Amb aquesta distinció, el jurat ha volgut ressaltar l'aportació del projecte en una determinada direcció de l'evolució de la forma urbana d'aquesta part de la ciutat, basant-se en la recuperació d'antigues implantacions fabrils per a transformar-les en edificis amb diversificació d'usos.

L'actuació en aquesta part de l'antiga fàbrica Masó i Carol al Poble Nou de Barcelona, més que una rehabilitació rigorosa, és una operació de recuperació i reconversió urbana d'unes estructures industrials en mòduls destinats a espais d'habitatge i de treball. La realització de *lofts*, resultants d'aquest tipus de rehabilitacions de grans espais industrials en desús per convertir-los en llocs de residència i treball, és una tendència existent en l'evolució urbana de moltes ciutats en els últims 30 o 40 anys. Aquest moviment va començar amb la recuperació d'antics edificis fabrils per part de tallers d'artistes, com per exemple el *soho* de Nova York, i que es va continuar després amb una demanda que ja no tenia res a veure amb els inicis bohèmics. En l'evolució d'aquest moviment ha calgut una lluita per legalitzar l'estatus d'habitatge en els *lofts* (dissimulat en ocasi-

FITXA TÈCNICA

Nom de l'obra:	Vapor Lull
Emplaçament:	C. Lull, 133. Barcelona
Promotor:	Comunitat de Propietaris Lull, 133
Arquitectes:	Cristian Cirici i Carles Bassó
Arquitecte tècnic:	Jaume Solà
Instal·lacions:	JG & Associados
Col·laboradors:	Tote Moreno, Domènec Peralferrer, Julisa Roten, Josep Maria Vidal
Constructor:	COINDUR
Cap d'obra:	Marc Llop, arquitecte tècnic
Superfície construïda:	2.295 m ²
PEM:	140,2 MPTA
Data d'inici de l'obra:	gener 1996
Data d'acament:	març 1997

ons amb subterfugis i no considerat confortable durant molts anys), a través dels planejaments i regulacions locals d'aquestes ciutats. La polèmica que ha generat la concessió del premi a aquesta rehabilitació hauria de servir per prendre consciència i actualitzar la normativa vigent i flexibilitzar la compatibilitat d'usos.

De les edificacions que hi havia a la fàbrica Masó i Carol s'han mantingut en peu la nau principal i la xemeneia de maó. Es van enderrocar les edificacions auxiliars annexes per conformar un pati i poder construir una filera d'aparcaments a la planta baixa, en tota la banda lateral. L'edifici de la nau, de forma allargada i amb façanes principals al passatge Masoliver i al pati interior, té tres plantes d'alçades variables però que s'hi poden fer entresolats. La nau, de tretze crugies de dimensions similars, es va subdividir en sis mòduls per planta, (cinc mòduls de dues crugies i un de tres) servits per tres nous elements de comunicació vertical.

S'hi accedeix per un agradable pati interior d'ús comunitari, pautat per la (omnipresent) xemeneia i tancat en un costat per la filera d'aparcaments. A l'altre costat, hi trobem els accessos a l'edifici principal, situats en els volums de les caixes d'ascensors de nova construcció.

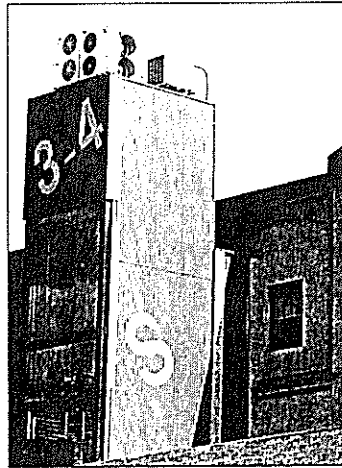
LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

La inserció d'aquests volums de comunicació vertical és l'operació més important en aquesta rehabilitació. Per una banda, les caixes dels ascensors es formalitzen com a cossos externs a l'edifici, quasi exempts (encara que formen part d'un volum conjunt amb les caixes d'escales), contrastant i destacant pel seu revestiment lleuger de xapa metàl·lica grisa, l'envidrament frontal i les cabines panoràmiques.

Aquests tres volums, que enriqueixen l'actuació, estan coronats per les diferents maquinàries d'aire condicionat que s'hi han afegit. Lamentablement no s'ha previst cap manera d'ocultar o organitzar la visió d'aquestes màquines que desllueixen la cura posada en la resolució dels volums.

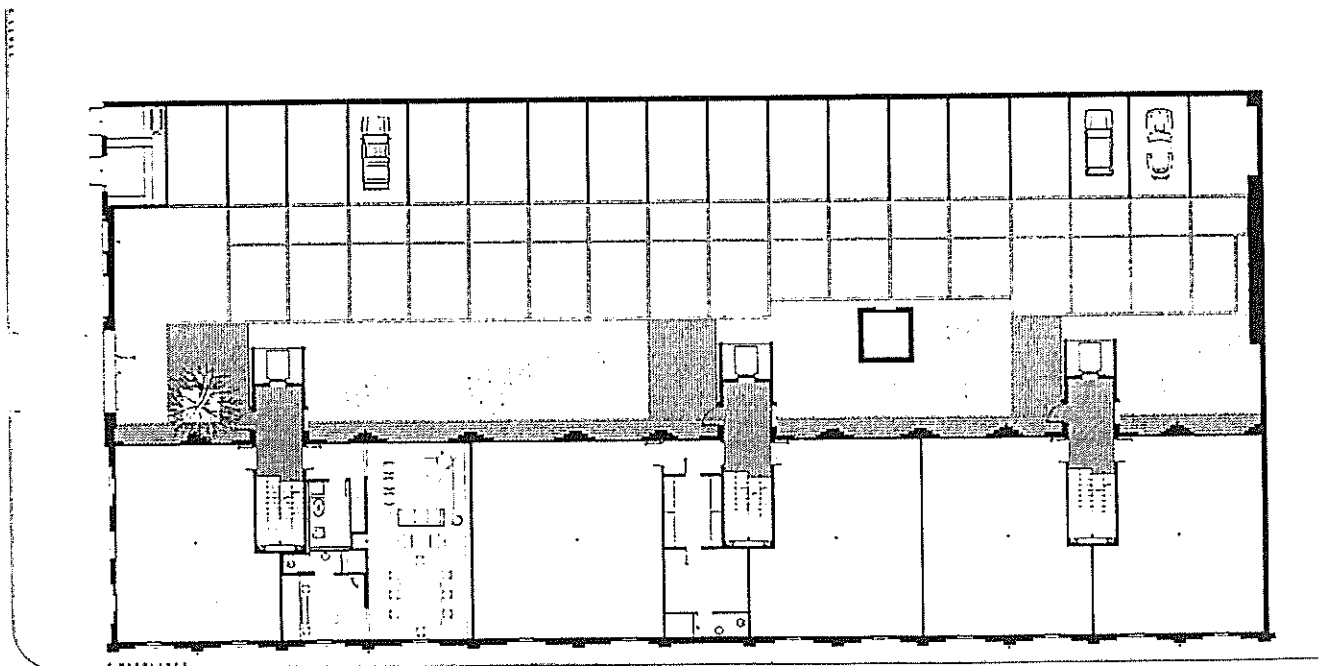
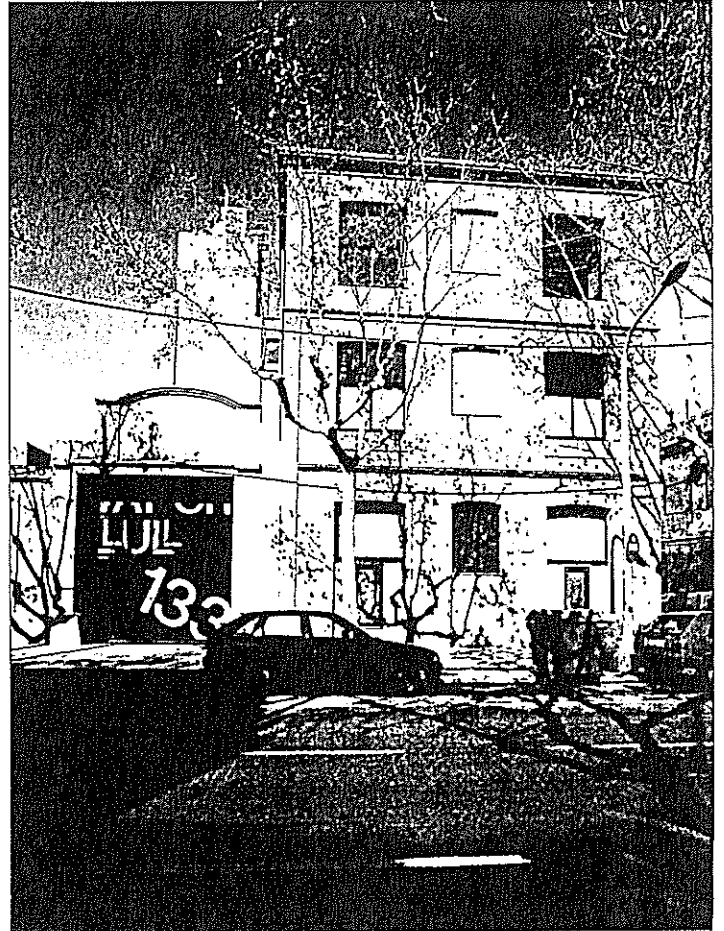
Operacions de cirurgia

En canvi, en el cas de les escales, s'ha optat per situar els nuclis a l'interior de l'edifici existent, solució adoptada que implica una intervenció quirúrgica en l'estructura preexistent. I més encara en aquest cas en què les caixes d'escales se situen «cabalcant» en eixos d'estructura de forma simètrica, de manera que s'aconsegueixen mòduls quasi iguals, però amb els consegüents estintola-

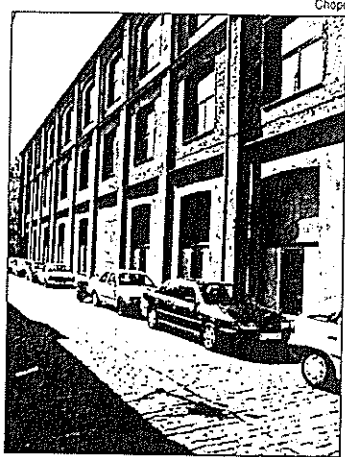
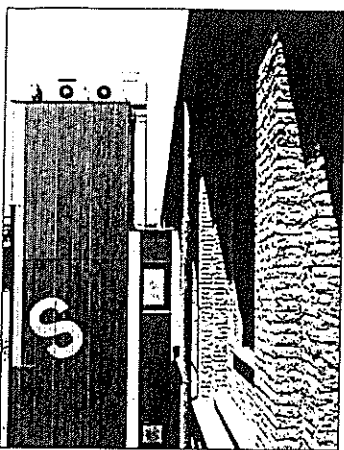
ments dobles, talls de sostres i jàsseres.

L'estructura de l'edifici original és de murs de maó massís, bigues metàl·liques de gelosia, pilars de perfils metàl·lics (la major part d'aquests situats a manera de reforçament), sostres de biguetes metàl·liques i encavallades de fusta en l'estructura de la coberta a tres aigües. Així, en la construcció dels cossos d'escales, es van fer els fonaments dels nous murs portants, es van estintolar els elements estructurals sol·licitats i es van massissar les obertures existents contigües als nuclis. Es van aixecar els murs amb fàbrica de maó vist, i es

PLANTA BASSA

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

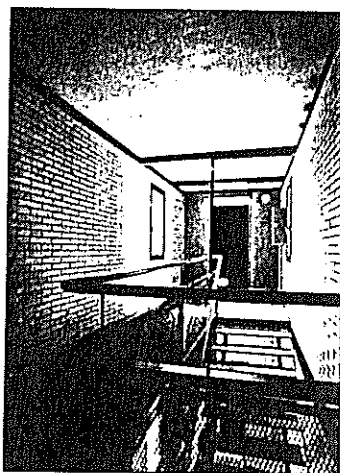
Chopo

... van fer els talls en els sostres existents i la soldadura de les biguetes amb un perfil IPE en el qual també es recolzen les noves lloses de formigó dels replans. Les bigues de gelosia interceptades pels nuclis d'escaleres es van tallar, i es van deixar recolzades als pilars metàl·lics existents.

Les particions verticals entre mòduls s'han fet amb murs portants de fàbrica de maó vist, de manera que les bigues de gelosia resten contingudes per aquests, i s'han substituït les corresponents encavallades de fusta de coberta pels murs.

En les crugies tercera, quarta i cin-

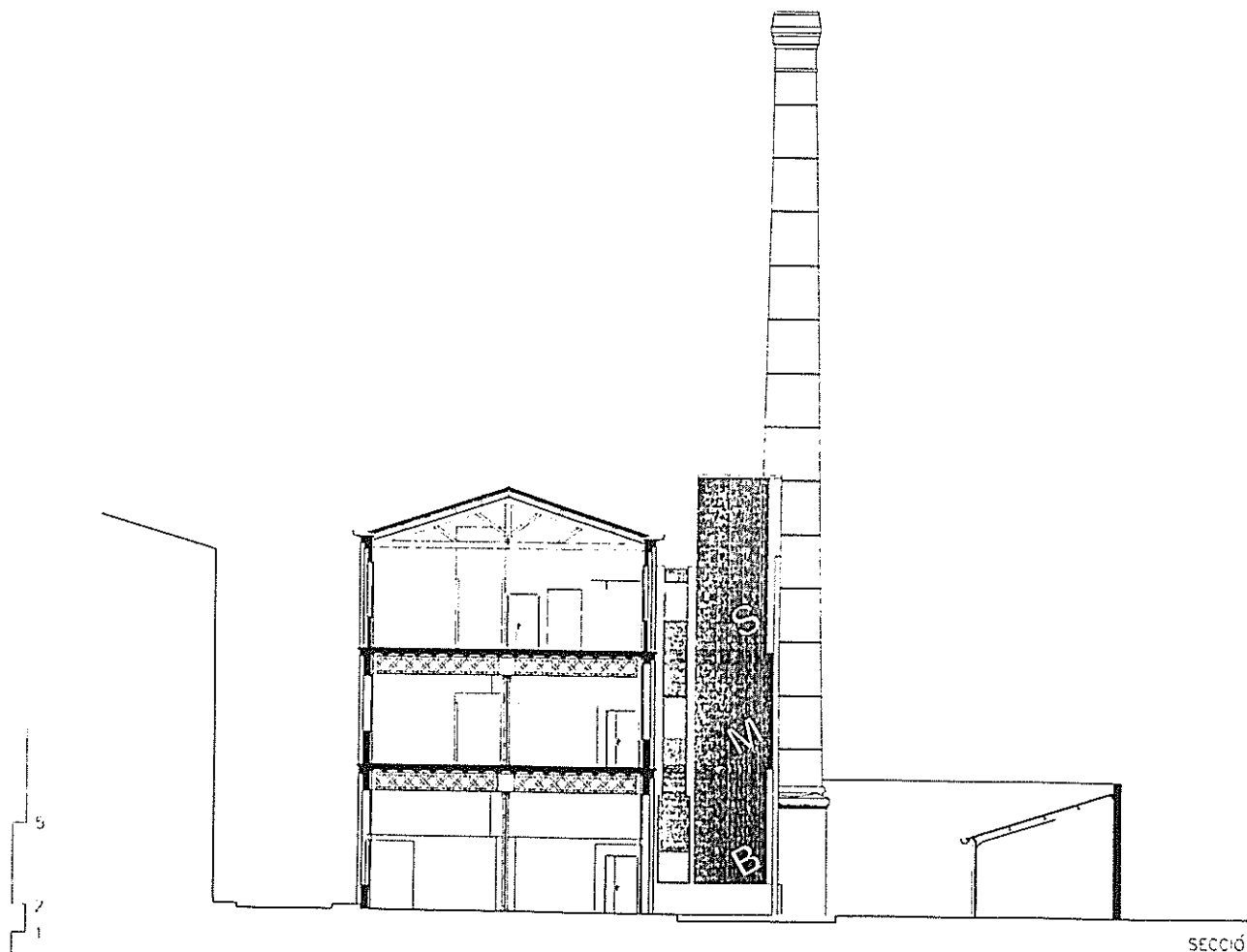
quena de la nau, s'hi ha fet un reforç de forjat de sostre de planta baixa amb perfils metàl·lics, ja que pel fet d'haver-hi hagut segurament les oficines de la fàbrica s'havien previst càrregues menors. En aquestes crugies els pilars són de fundició i, en comptes de les bigues de la gelosia s'hi havien col·locat jàsseres amb perfils IP 220, que van resultar insuficients. El reforç del sostre ha consistit fonamentalment en la col·locació de perfils IPE 180 enmig de l'obertura, que formen un entramat amb d'altres IPE 220 i HEB 200 transversals. A la vegada, es van col·locar dos perfils IPE 330 paral·lels a les jàsseres existents formant part de l'entramat anterior. També s'han reforçat els trams centrals de les bigues de gelosia amb planxa i perfils laminats.

Qualitat dels espais interiors

Els materials emprats i els acabats en els nuclis d'escaleres conformen uns espais «neutres» idonis per a la compatibilitat d'usos, els murs de maó vist, les lloses de formigó vist pavimentades amb taulells estratificats de fusta estriats. Els muntants d'escala són metàl·lics amb graons de taulell estratificat igual al paviment sense contrapetges. Es va deixar

...

SECCIÓ

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

... un patiet d'instal·lacions vistes al fons de cada caixa d'escala. A través d'una trampa i per una escala de gat a l'exterior, s'accedeix a la part superior de les cambres de les màquines dels ascensors.

A la coberta, s'ha substituït el material existent per panells sandvitx metàl·lics lacats en gris, i s'han mantingut les encavallades de fusta, les corretges i les llates, ja que es trobaven en bon estat de conservació. S'han col·locat unes peculiars caputxes de ventilació. A les façanes, s'ha repicat l'arrebossat dels massissos existents, i pintat els murs de maó en diferents colors, segons els elements, distingint els d'obra nova de l'anterior, i s'ha col·locat lusteria exterior d'alumini lacat en marró i blau. Els elements metàl·lics de les façanes també s'han pintat de blau. A l'interior, s'han doblat les façanes amb panells sandvitx de cartó-guix.

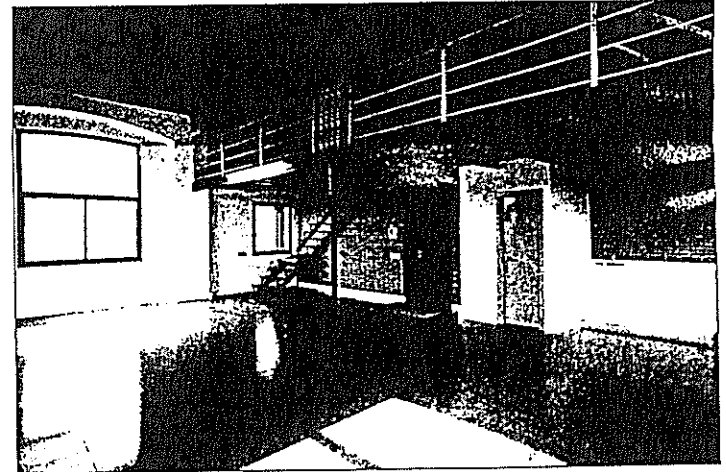
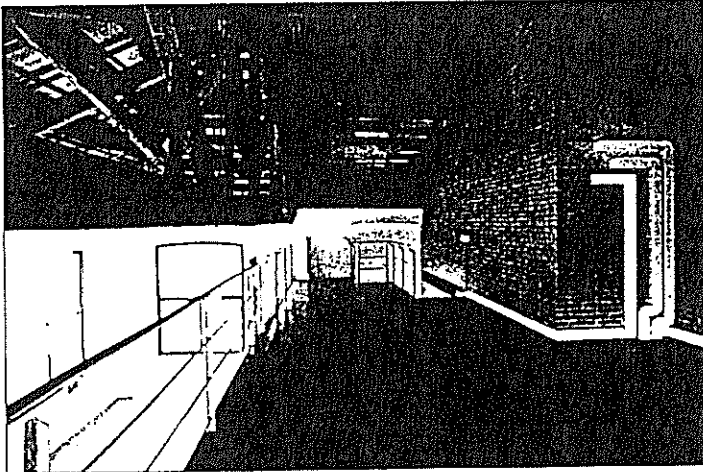
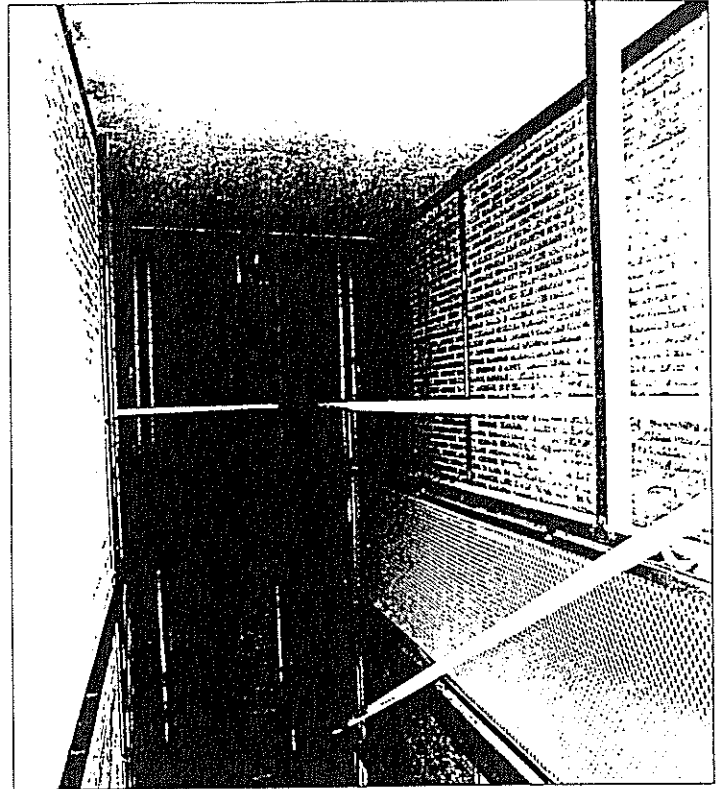
La filera d'aparcaments s'ha construït amb murs de maó vist i coberta de xapa metàl·lica grisa, de manera que cada propietari hi ha de posar una

porta basculant metàl·lica blanca, si el vol tancar. A més, s'ha traslladat en aquesta nova construcció, l'estació transformadora que era a l'interior de la nau.

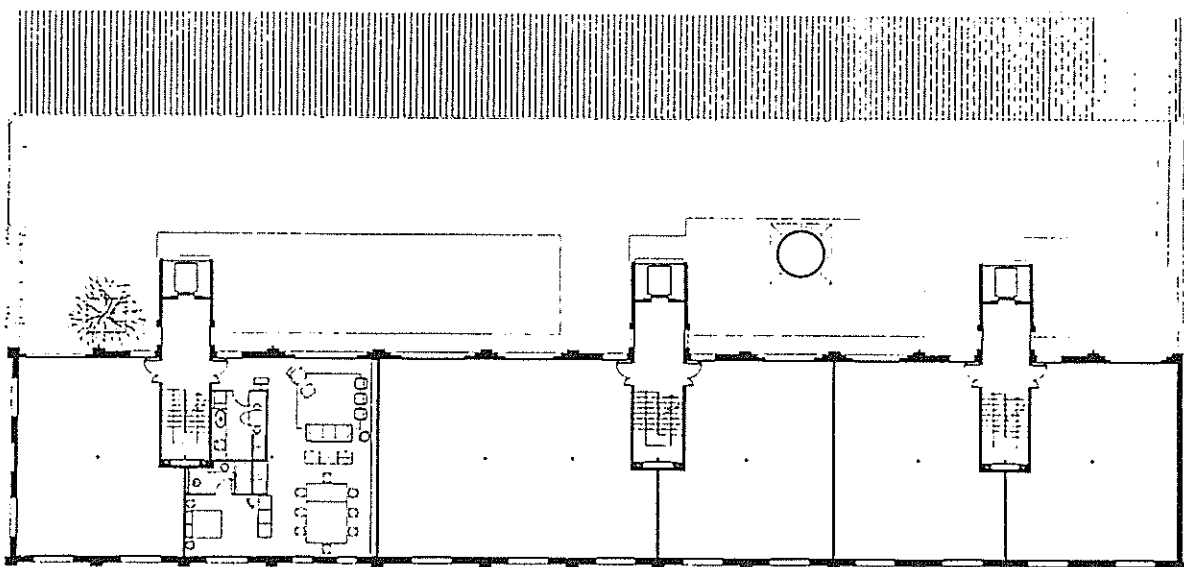
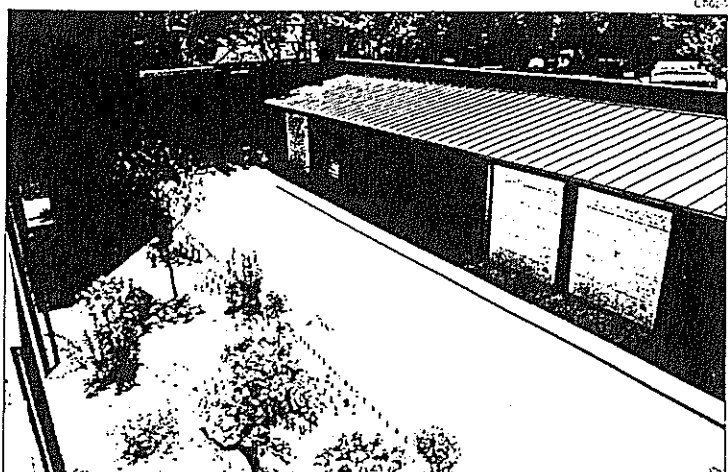
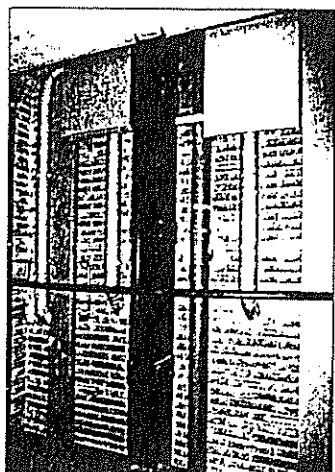
Finalment, els mòduls es van entregar a la propietat sense distribució, paviment ni pintura, i amb previsió d'instal·lacions. Els mòduls resultants, d'uns 90 m² cadascun i amb la possibilitat de quasi doblar aquesta superfície amb els attells, tenen solucions espaials atractives quant a espai habitacional o com a residència més taller, estudi o despatx.

Aquesta és una obra en la qual, amb unes clares, concises i encertades intervencions des del punt de vista arquitectònic, s'aconsegueix plenament l'objectiu de recuperar i revaloritzar els espais preexistents. ✓

Gabriela Schön

■ LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

PLANTA MITJANA

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

REHABILITACIÓ D'UN COMPLEX INDUSTRIAL AL POBLE NOU

A bans de l'inici de les obres hi havia un conjunt de construccions industrials centenàries dedicades a l'elaboració de productes químics de l'empresa Massó i Carol.

L'arquitectura del conjunt era un complex format per una llarga nau de planta baixa i dues plantes, la més alta de les quals tenia la coberta inclinada suportada per encavallades de fusta, alineada amb el passatge Masoliver; una sèrie de construccions auxiliars parcialment adossades a la nau de fabricació ja esmentada, i una xemeneia de maons per evacuar els fums de la caldera de vapor que movia tota la fàbrica, de més de trenta metres d'alçada.

Una imatge industrial

De tot el conjunt que formava la factoria Massó i Carol, el volum que tenia

millors condicions perquè fos rehabilitat i compartimentat en mòduls més petits era el de la nau alineada amb el passatge Masoliver, però també hem preservat íntegrament la xemeneia com a record històric d'una època en què tot el Poble Nou era ple d'indústries mogudes per la força del vapor. Únicament es van enderrocar totes les construccions auxiliars, per alliberar terreny i construir-hi una estació transformadora d'electricitat i un aparcament-magatzem cobert, amb cabuda d'un vehicle per cadascun dels divuit mòduls amb què s'ha subdividit tot el conjunt.

Per donar accés independent a cadascun dels mòduls d'uns noranta metres quadrats, dels que parlàvem més amunt, s'hi ha introduït tres conjunts d'elements de comunicació vertical tots amb vistes a l'exterior, formats per una caixa d'escapes i un muntacàrregues panoràmic. La seva expressió formal és com la d'una sitja per a gra recoberta exteriorment amb xapa

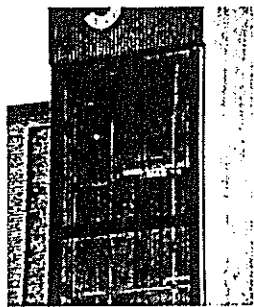
metàl·lica, per contrastar amb la resta de les construccions en les quals els maons sense arrebossar s'han pintat de diversos colors que emfasitzen la distinció entre els elements que s'han preservat i els que s'han construït de nou.

Una nova utilització

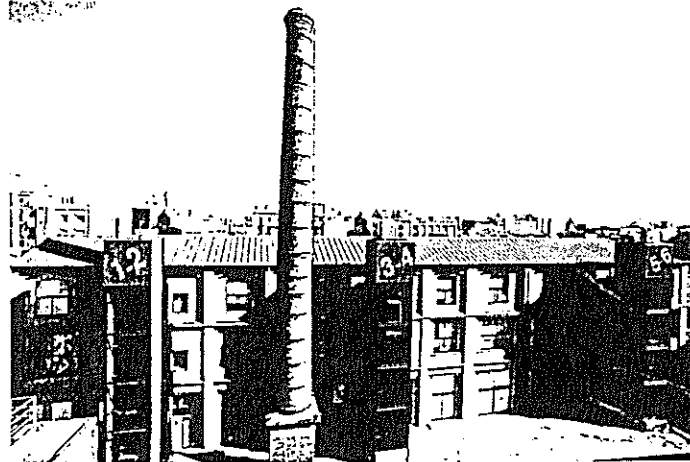
Per a nosaltres, aquesta rehabilitació ha estat més un assaig de com es poden mantenir en ús unes velles es-

tructures obsoletes per a la finalitat amb què foren construïdes, situació que es dona molt al Poble Nou a causa del seu abandonament per part de les indústries pesants i les grans agències de transport, que no pas una rehabilitació estricta d'un edifici. ✓

Cristian Cirici,
arquitecte
Jaume Solà,
arquitecte tècnic

Chapa

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

PUBLICITAT

INTERVENIR EN UNA ESTRUCTURA DEL SEGLE XIX

La peculiaritat d'aquesta obra radica en la rehabilitació de tot l'edifici que és de final del segle passat. Deixant les parels de càrrega de maó massís vist, compaginar amb les parels de gero d'obra vista, l'estructura metàl·lica, i la zona envitriada, per a l'execució dels tres nuclis d'accés i la combinació de materials d'acabats d'última generació.

En la fase d'enderrocs, es va iniciar per l'acabat de la coberta, l'estructura de la qual era d'encavallades de fusta que suportaven un entramat també de fusta que sustentava l'acabat de teula ceràmica plana, per substituir-lo per un panell sandvitx dut d'Itàlia. A continuació es van fer les obertures per a les finestres, la majoria d'una superfície més gran que les anteriors per aconseguir la màxima lluminositat als locals i, finalment, es van fer els estintolaments dels nuclis, que explicaré més detalladament.

Abans dels apuntalaments, es van repicar tots els sostres per treure la xapa de compressió fins a deixar els revoltos vistos, i es van col·locar connectors des de les biguetes metàl·liques a la malla. Posteriorment, es va fer la xapa de compressió. Abans de fer els estintolaments per afegir-hi els tres nuclis de comunicació, es va fer la fonamentació i es va col·locar l'estructura metàl·lica auxiliar exterior dels nuclis. Es va procedir de la manera següent:

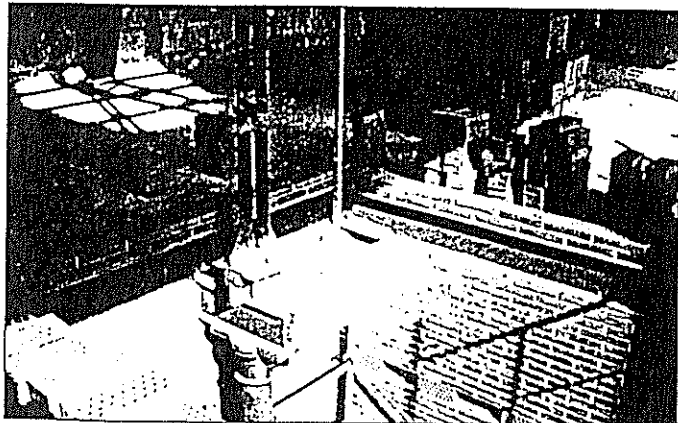
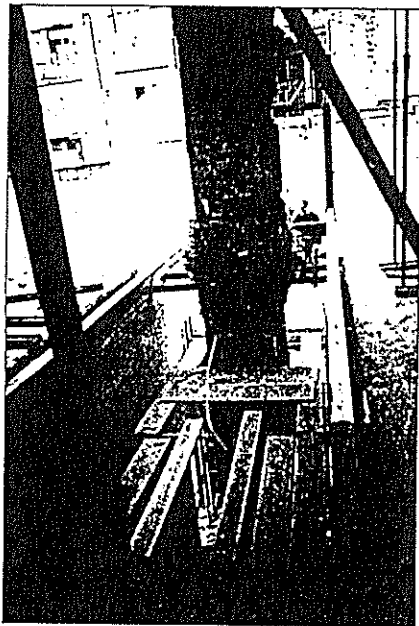
- Primer: es van estintolar les pilastres mecànicament en cada trobada amb els sostres i es van apuntalar tant les biguetes com les encavallades metàl·liques que incidien en els nuclis.
- Segon: es van enderro-

car part dels trams laterals a les pilastres estructurals que eren de maó massís, i que havien de desaparèixer, i els revoltos entre perfils metàl·lics que ocupaven la superfície interior del nucli.

- Tercer: es van començar a aixecar les parels de càrrega, i, a mesura que aquestes s'apujaven s'anaven enderrocant manualment les pilastres.
- Quart: en cada trobada de les parels amb els sostres, es van tallar tant les biguetes com les encavallades amb la finalitat de poder passar per davant amb l'obra vista i construir les parels fins al sostre següent.
- Cinquè: quan es va arribar a l'estructura de fusta de la coberta, aquesta també es va apuntalar, es va tallar i es va reforçar mitjançant passadors d'acer i pletines, perquè no influís en la trajectòria vertical dels nuclis.

Pel que fa a la resta de l'edificació, tant en la zona de pàrquing com en els jardins comunitaris, i en tot el tema de les instal·lacions, no hi ha gaire a destacar. tècnicament parlant. ✓

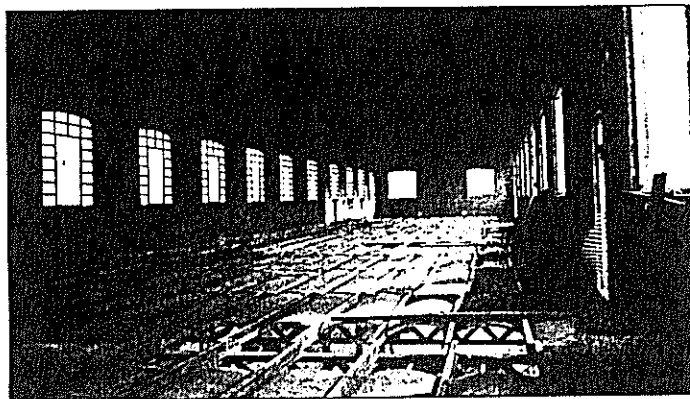
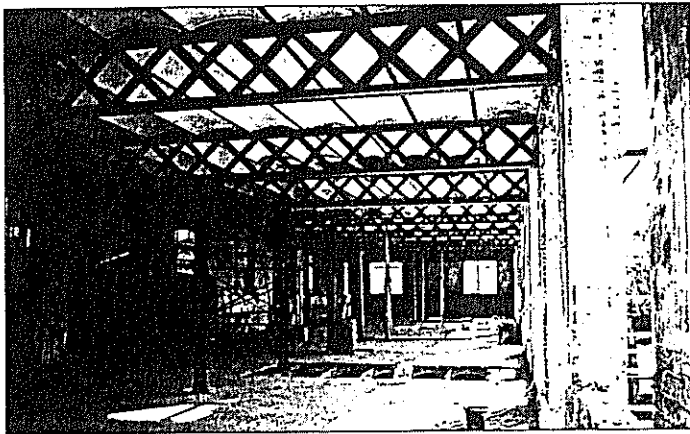
Marc Llop
Arquitecte tècnic

LA REHABILITACIÓ DEL VAPOR LLULL

COMENTARIS A L'OBRA

AFRONTAR SITUACIONS IMPREVISTES

Quan un equip de construcció es fa càrrec de la rehabilitació d'un edifici de baixa qualitat arquitectònica, en molts casos es veu obligat a fer canvis en els plantejaments inicial de la tècnica constructiva. De fet, aquests canvis de criteri són més generalitzats del que caldria, però en una obra on es pretén donar utilitat, a un edifici vell i mal construït, s'han d'afrontar moltes situacions imprevistes. L'estat amb què es va trobar l'edifici era d'una gran deterioració i abandonament, i en les dues plantes superior encara hi havia bidons plens de productes de l'antiga fàbrica.

Es van enderrocar les diverses construccions auxiliars, i es van extreure uns replens d'obra massissa sobre els sostres d'uns 50 cm de gruix, aproximadament. En la crugia més pròxima a la mitgera, hi havia adossat un muntacàrregues exterior pel que s'accedia a les plantes superiors, que també es va haver de treure. Les façanes presentaven unes obertures de diferents dimensions, que van ser uniformitzades amb obra nova. D'altra banda, el revestiment exterior era un arrebossat de morter de calç bastant deteriorat, bufat en alguns trossos, i amb taques d'humitat provenint del subsòl.

L'estat de l'estructura era tan poc reconfortant, com el que ja hem descrit

d'altres elements. Pel que fa als sostres, a banda dels afeigits dels quals hem parlat anteriorment, cal dir que les biguetes d'acer descansaven simplement sobre les bigues de gelosia. Aquestes, que estaven recolzades sobre els murs longitudinals, tenien en el centre un pilar metàl·lic que aparentment només limitava la deformació, ja que en la zona d'entrega amb la biga, aquesta no estava reforçada, ni tampoc hi havia continuïtat entre el pilar del pis superior amb l'inferior. El millor reforç que van rebre aquestes estructures horitzontals van ser: primer, la descàrrega de pes mort i, segon, la restitució de la xapa de compressió que es va connectar amb les biguetes.

■ Rigidització de l'estructura

Els murs de fàbrica presentaven fissuracions possiblement degudes a diversos molius com ara la falta de trava dels murs, (que a més rebien la càrrega de forma concentrada en els pilars de fàbrica), la falta d'encadellats a l'altura dels sostres o en la mateixa fonamentació, i el carregament asimètric de l'estructura, propi d'una activitat industrial. Tot això fa que ja en el projecte es faci una proposta de trava dels murs, a través de la inclusió dels nous nuclis de comunicació vertical. En l'obra, es va

RESUM ECONÒMIC

ESTUDI ECONÒMIC REHABILITACIÓ VAPOR LLULL

Superfície construïda: 2.295 m²

	Import	%	Preu m ²
Demolicions	3.630.137	2,59%	1.502
Moviment de terres	3.162.852	2,26%	1.378
Fonaments	662.289	0,47%	289
Reparacions i reforços	8.726.487	6,22%	3.802
Estructura	12.611.828	8,99%	5.495
Ram de paleta	5.485.813	3,91%	2.390
Total actuacions prèvies i consolidacions	34.279.606	24,44%	14.937
Cobertes	5.928.055	4,23%	2.583
Paviments	1.134.000	0,81%	494
Revestiments	9.947.419	7,09%	4.334
Tancaments metàl·lics i fusteria de taller	18.956.841	13,52%	8.260
Serralleria i manyeria	2.664.629	1,90%	1.161
Pintura	43.330	0,03%	19
Instal·lacions de transport	5.982.600	4,27%	2.607
Diversos	194.700	0,14%	85
Modificacions i canvis	10.848.729	7,74%	4.727
Total rehabilitació	55.700.303	39,72%	24.270
Instal·lació d'enllaç	1.216.761	0,87%	530
Distribució i conduccions	1.438.983	1,03%	627
Enllumenat i força	2.047.645	1,46%	892
Video porter	1.637.290	1,17%	713
Televisió i Fm	1.263.964	0,90%	551
Aigua freda i reg	1.778.027	1,27%	775
Sanejament, aparells sanitaris i griferia	1.762.329	1,26%	768
Contra incendis	1.524.835	1,09%	664
Ajudes obra civil i instal·lacions	1.298.000	0,93%	566
Total instal·lacions	13.967.834	9,96%	6.086
Moviment de terres	3.857.864	2,75%	1.681
Ram de paleta	5.763.226	4,11%	2.511
Paviments	3.580.355	2,55%	1.560
Cobertes	2.292.942	1,64%	999
Revestiments	575.552	0,41%	251
Jardineria	600.000	0,43%	261
Total urbanització	16.669.939	11,89%	7.264
Extres i millores	19.623.218	13,99%	8.550
Total pressupost sense IVA	140.240.900	100,00%	61.107

concretar fent efectiva la unió solidària entre els sostres de les tres plantes i els nuclis, a través d'un perfil d'acer en cada pis, completant així la rigidització de l'estructura. Finalment, amb el grapatge de més de 300 ml de fissures es va acabar de resoldre el problema estructural.

En el cas de les cobertes, es va procedir al desmuntatge de les teules velles per mirar de reutilitzar-les. Si es va instal·lar un sandvitx de xapa i poliuretà, sobre l'antiga estructura de fusta. Aquest fet va comportar una certa manca d'adaptació entre la línia recta de la nova cobertura i la deformada de l'antiga, resolta amb uns peraltats de fusta. En l'estructura de fusta es va fer un

tractament de tipus insecticida/fungicida. Quan l'encavallada de fusta coincidia amb la divisió entre dos locals, aquesta quedava substituïda per un mur de gero que arribava fins el pla de coberta. En el cas de les plantes baixa i primera, el que es suprimia, era el pilar, i es deixava la biga de gelosia descansant sobre el mur.

Per tant, com veieu, adaptant-se cada cop a la resolució dels problemes, i establint una connexió entre la línia descrita en el projecte i la realitat quotidiana de l'obra. ✓

Xavier Oliva

EL FUTUR CENTRE D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ DE LA CAIXA DE BARCELONA

Divendres, 11 de Desembre, a les 12:15

LLUÍS MONREAL I AGUSTÍ

Nascut a Barcelona el 7 de Novembre de 1942, es Llicenciat en Filosofia i Lletres, Secció d'Història, a la Universitat de València (1960-1965).

Ha estat membre de la Missió Arqueològica Espanyola a Núbia (UNESCO) 1962-1963, Membre de l'expedició del Museu Arqueològic de Barcelona a l'Atlas (Marroc) 1966. Professor d'Història de L'Art i Museologia, a la Universitat Autònoma de Barcelona, 1970-1974, i Conservador del Museu Marès , a Barcelona 1965-1974.

Durant els anys 1974-1985 va ser Secretari General de L'Internacional Council of Museums (ICOM), UNESCO, París, organització que desenvolupa la cooperació entre museus del món, i on va dirigir la realització de nous museus o de renovació de museus ja existents en diversos països com ara el Líban, Kuwait, Egipte, Aràbia Saudita i República Popular de la Xina. També va organitzar programes d'intercanvi d'exposicions entre museus, la primera lluita contra el tràfic il·lícit de bens culturals, programes de formació de les campanyes internacionals de la UNESCO per a la conservació del Patrimoni arquitectònic: Philae (Egipte), Mohenjo-Daro (Pakistan) i Borodubur (Indonèsia).

Entre 1985 i 1990 va ser Director del Getty Conservation Institute (GCI), Los Angeles, California., que ell mateix va establir el 1986 per a la Fundació nord-americana J.Paul Getty Trust. Amb un pressupost anual que supera els 20 milions de dòlars, aquest programa té com a missió promoure la conservació del Patrimoni a tot el Món i, en particular, el Patrimoni Arquitectònic. El GCI va crear el Conservation Information Network, banc d'informació tècnica sobre la conservació del Patrimoni cultural que treballa en 64 països en col·laboració amb institucions nacionals i organismes internacionals. El GCI va realitzar projectes de conservació amb equips multinacionals d'especialistes en nombrosos països com ara Bolívia, Canadà, República Popular de la Xina, Xipre, Egipte i Regne Unit..

Des de 1990, és Director General de la Fundació "La Caixa", a Barcelona, entitat que gestiona l'Obra Social de la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona. Les seves activitats es duen a terme en els àmbits cultural, educatiu, social i medioambiental. El 1994 la Fundació La Caixa va realitzar més de 1800 activitats arreu d'Espanya amb una audiència de 5.600.000 persones. Té centres d'exposicions propis a diferents punts de Catalunya, a Barcelona, Madrid i Palma De Mallorca, com també el Museu de la Ciència a Barcelona. El pressupost operatiu anual supera els 9.000 milions de pessetes.

Ha estat Membre de la junta de Museus de Barcelona 1965-1974, Secretari General del Primer Congrés Internacional d'amics dels Museus, Barcelona 1972, Membre del Consell de redacció de "Museum", revista de la UNESCO 1974-1990, Membre del Consell Internacional Center for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM) de Roma 1975-1985, Membre del Jurat de l'European Museum of Year Award i del Premi del Consell d'Europa 1977-1980, President de la Comissió Municipal de Barcelona per preparar un pla de desenvolupament dels museus de la ciutat 1979, des de 1988 és Assessor del Director General de la UNESCO, des de 1990 és Assessor del President del Comitè Olímpic Internacional, des de 1992 és Membre de la Comissió Executiva de la Junta de Museus de Catalunya, l'any 1994 va ser membre de la Comissió de Conservació del Patrimoni de la Generalitat, i el 1995 va ser Membre del Jurat de L' Aga Khan Award for Islàmic Architecture.

Ha realitzat diferents publicacions entre les que destaquem *Tesoros de Nubia*. Ed. Juventud 1964, *El arte hispánico en la Baja Edad Media*. Ed. Argos 1971, *El Conventet*. Ed. Puresa 1971-1976, *La Pintura en los Grandes Museos*. Ed. Planeta. 1975-1978. Editor de: Llibre Blanc dels Museus de la Ciutat de Barcelona 1979. Així com diferents publicacions en premsa nacional i estrangera, i en pròlegs en catàlegs d'exposicions.

REHABILITACION DEL EDIFICIO DE LA ANTIGUA FÁBRICA CASARAMONA PARA CENTRO CULTURAL Y DE EXPOSICIONES DE LA FUNDACIÓN "la CAIXA"

La Fundación "la Caixa" desarrolla sus actividades culturales entre otros, en diversas sedes, dentro de la ciudad de Barcelona. Esta división de los equipamientos comporta problemas en su proyección cultural, en su funcionamiento, y en su misma estrategia de explotación. La rehabilitación de la antigua fábrica Casaramona, se plantea con el objetivo de disponer de un espacio eficaz y funcional donde exponer de forma permanente, una gran parte de la colección de arte contemporáneo, ofrecer exposiciones temporales y organizar conferencias, conciertos, coloquios y manifestaciones diversas, ofreciendo al público la máxima diversidad de usos en un solo edificio.

La antigua fábrica Casaramona fue construida el año 1911, bajo Proyecto del Arquitecto Josep Puig i Cadafalch, para la fabricación de hilados y tejidos de algodón. Esta actividad se desarrolló hasta 1920. A partir de 1940 fue utilizada como cuartel de la Policía Nacional y de la Policía Armada hasta 1993.

Este edificio obtuvo el Premio de Arquitectura del Ayuntamiento de Barcelona, al mejor edificio construido el año 1911. El año 1976 fue declarado Monumento Histórico Artístico de Interés Nacional (BOE 17-2-76).

La antigua fábrica Casaramona ocupa una manzana completa, de 82,75 x 74,95 m, delimitada por las calles Morabos, Gimbernat, Mèxic y Avda. Marqués de Comillas.

Los requerimientos de espacio para llevar a cabo todos los servicios que se desean ofrecer como Centro Cultural y de Exposiciones, excede la superficie actualmente disponible. Dado el valor arquitectónico del edificio y su catalogación como monumento, se plantea restaurar todas las edificaciones existentes y llevar a cabo una ampliación en la planta sótano, rehabilitando las construcciones actuales, y ampliando en sótano hasta cubrir las necesidades del previstas.

A continuación, se ofrecen los cuadros de superficie del estado actual y según los requerimientos del programa de necesidades previsto en Proyecto:

SUPERFICIES DEL ESTADO ACTUAL:

Planta	Superficie construida (m ²)
Sótano	1.367
Baja	4.817
Primera	1.289
TOTAL	7.473

SUPERFICIE DEL ESTADO DE REFORMA

Planta	Superficie construida (m ²)
Auditorio	501
Sótano	5.082
Baja	4.833
Primera	1.367
Otros	164
TOTAL	11.947

Sum a s a

REHABILITACIÓ DE L'EDIFICI DE L'ANTIGA FÀBRICA CASARAMONA PER A CENTRE CULTURAL I D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ "LA CAIXA"

La Fundació "la Caixa". desenvolupa les seves activitats culturals entre d'altres, en diverses seus, dins la ciutat de Barcelona. Aquesta divisió d'equipaments comporta problemes en la seva projecció cultural, en el seu funcionament, i en la pròpia estratègia d'exploració. La rehabilitació de la antiga fàbrica Casaramona, se planteja amb l'objectiu de disposar d'un espai eficaç i funcional on exposar de manera permanent, una gran part de la col·lecció d'art contemporani, oferir exposicions temporals i organitzar conferències, concerts, col·loquis i manifestacions diverses, oferint al públic la màxima diversitat d'usos en un sol edifici.

L'antiga fàbrica Casaramona va ser construïda l'any 1911, sota el Projecte de l'Arquitecte Josep Puig i Cadafalch, per a la fabricació de filats y teixits de cotó. Aquesta activitat es desenvolupà fins 1920. A partir de 1940 fou utilitzada com a caserna de la Policia Nacional i de la Policia Armada fins 1993.

Aquest edifici va guanyar el Premi d'Arquitectura de l'Ajuntament de Barcelona, al millor edifici construït l'any 1911. L'any 1976 fou declarat Monument Històric-Artístic d'Interès Nacional (BOE 17-2-76).

La antiga fàbrica Casaramona ocupa una illa de l'Eixample completa, de 82,75 x 74,95 m, delimitada pels carrers Morabos, Gimbernat, Mèxic i Avda. Marquès de Comillas.

Els requeriments d'espai per a dur a terme tots els serveis que es volen oferir com a Centre Cultural i d'Exposicions, supera la superfície existent tal i com és l'edifici actualment. Donat el valor arquitectònic de l'edifici i la seva catalogació com a monument, es planteja restaurar les naus existents i fer l'ampliació de l'edifici en planta soterrani, rehabilitant les construccions actuals, i ampliant el que falta fins a cobrir les necessitats previstes.

A continuació, es presenten els quadres de superfícies corresponents a l'estat actual i segons els requeriments del programa de necessitats previstes en el Projecte:

SUPERFÍCIES DE L'ESTAT ACTUAL:

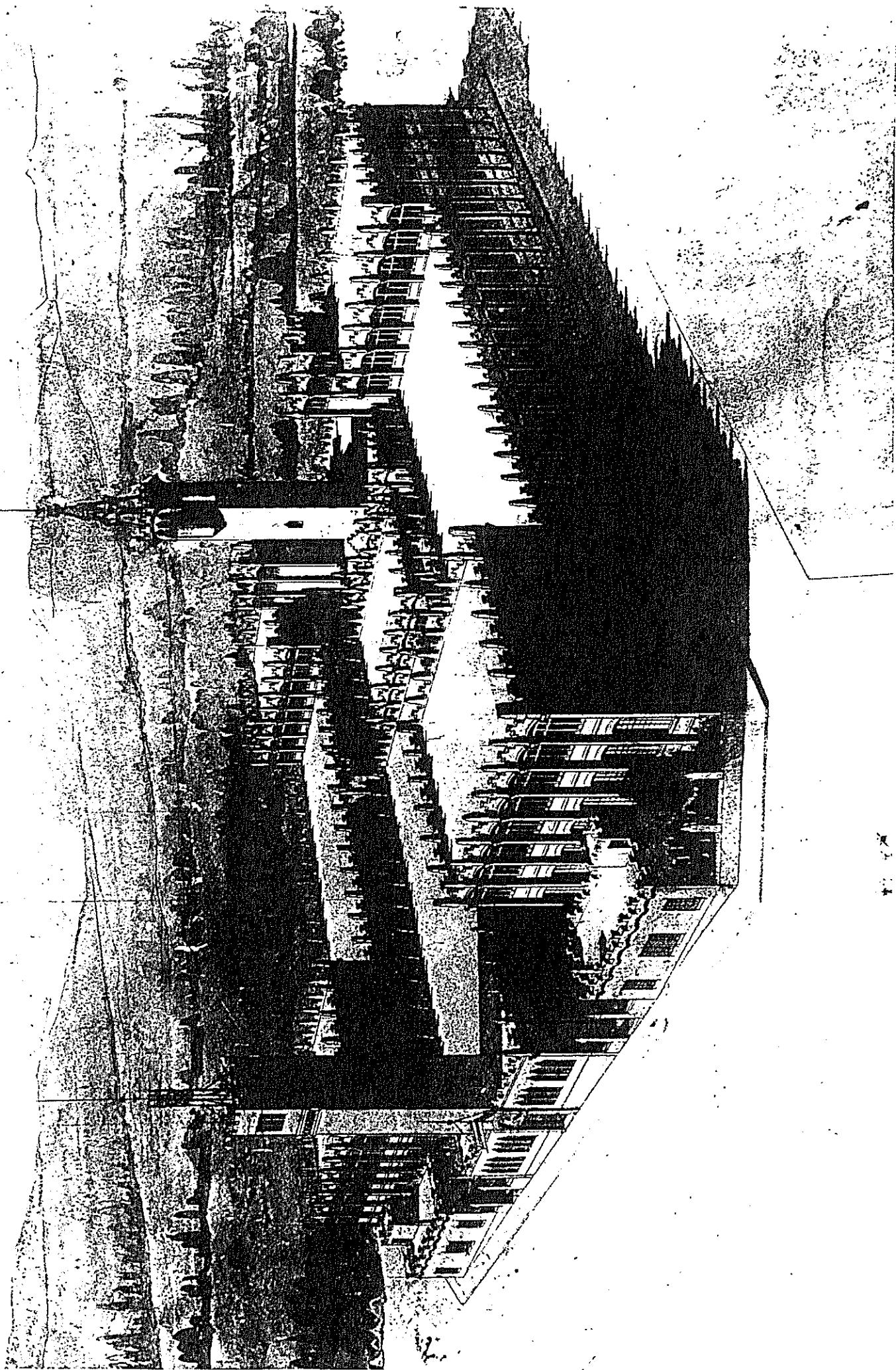
Planta	Superfície construïda (m ²)
Soterrani	1.367
Baixa	4.817
Primera	1.289
TOTAL	7.473

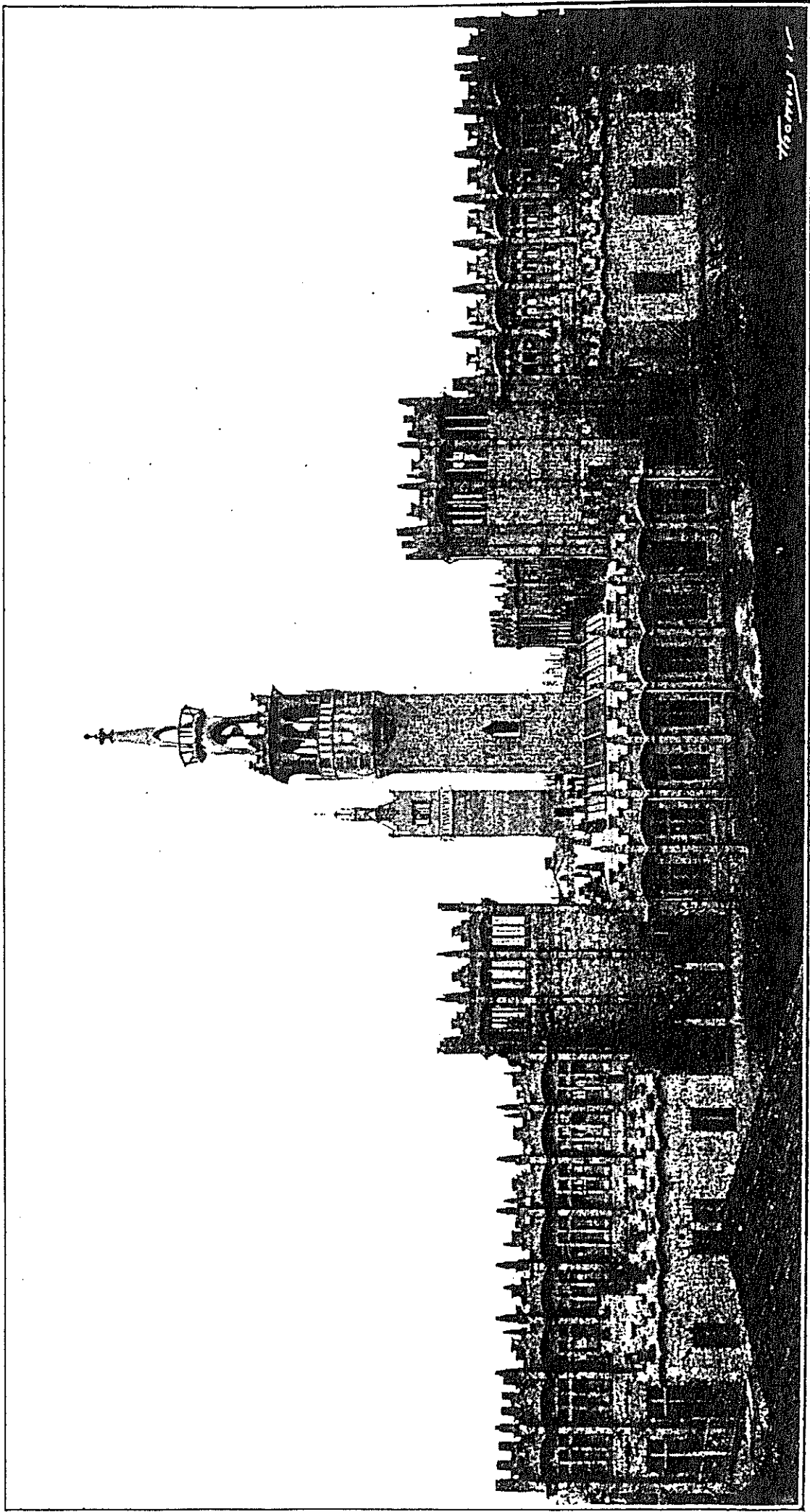
SUPERFÍCIE DE L'ESTAT DE REFORMA

Planta	Superfície construïda (m ²)
Auditori	501
Soterrani	5.082
Baixa	4.833
Primera	1.367
Altres	164
TOTAL	11.947

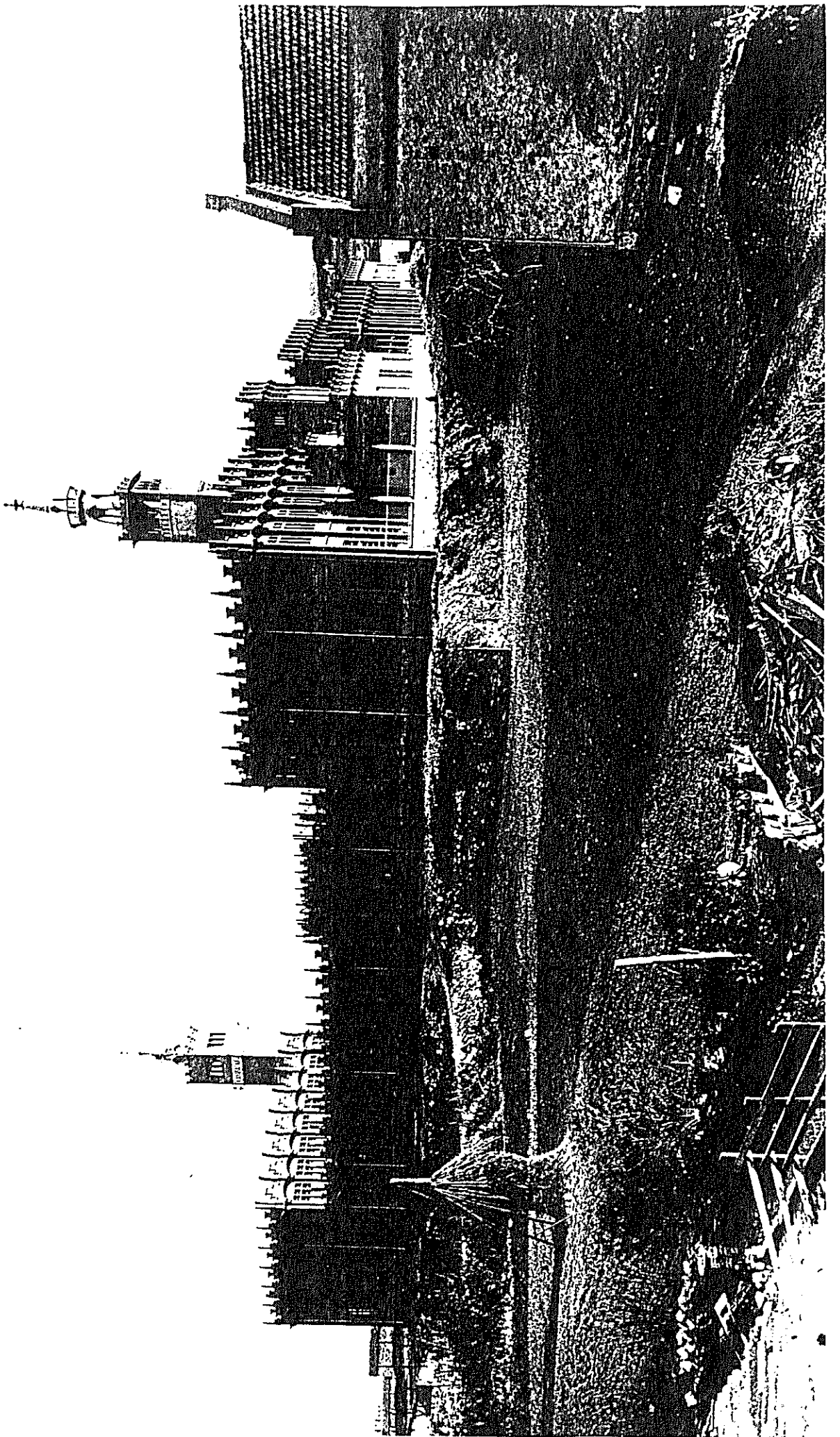
Sumasa

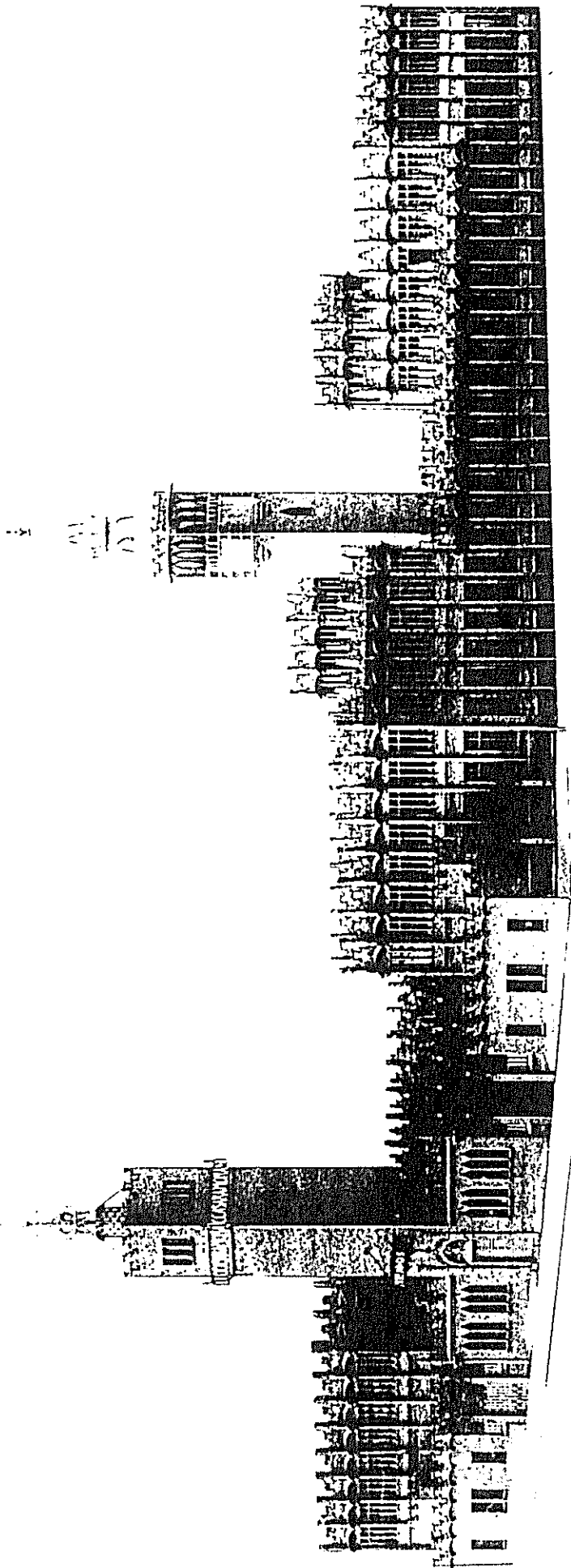

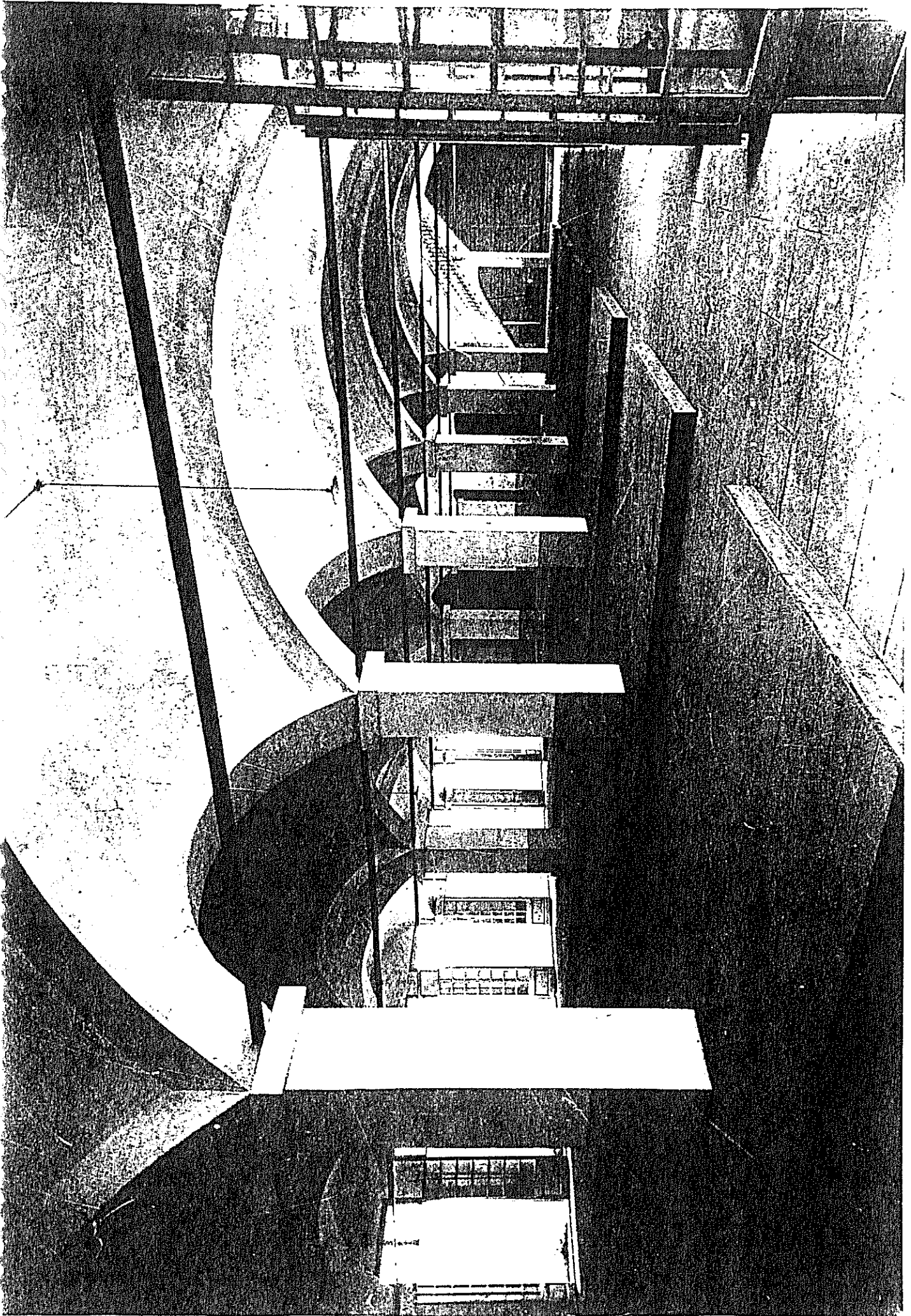

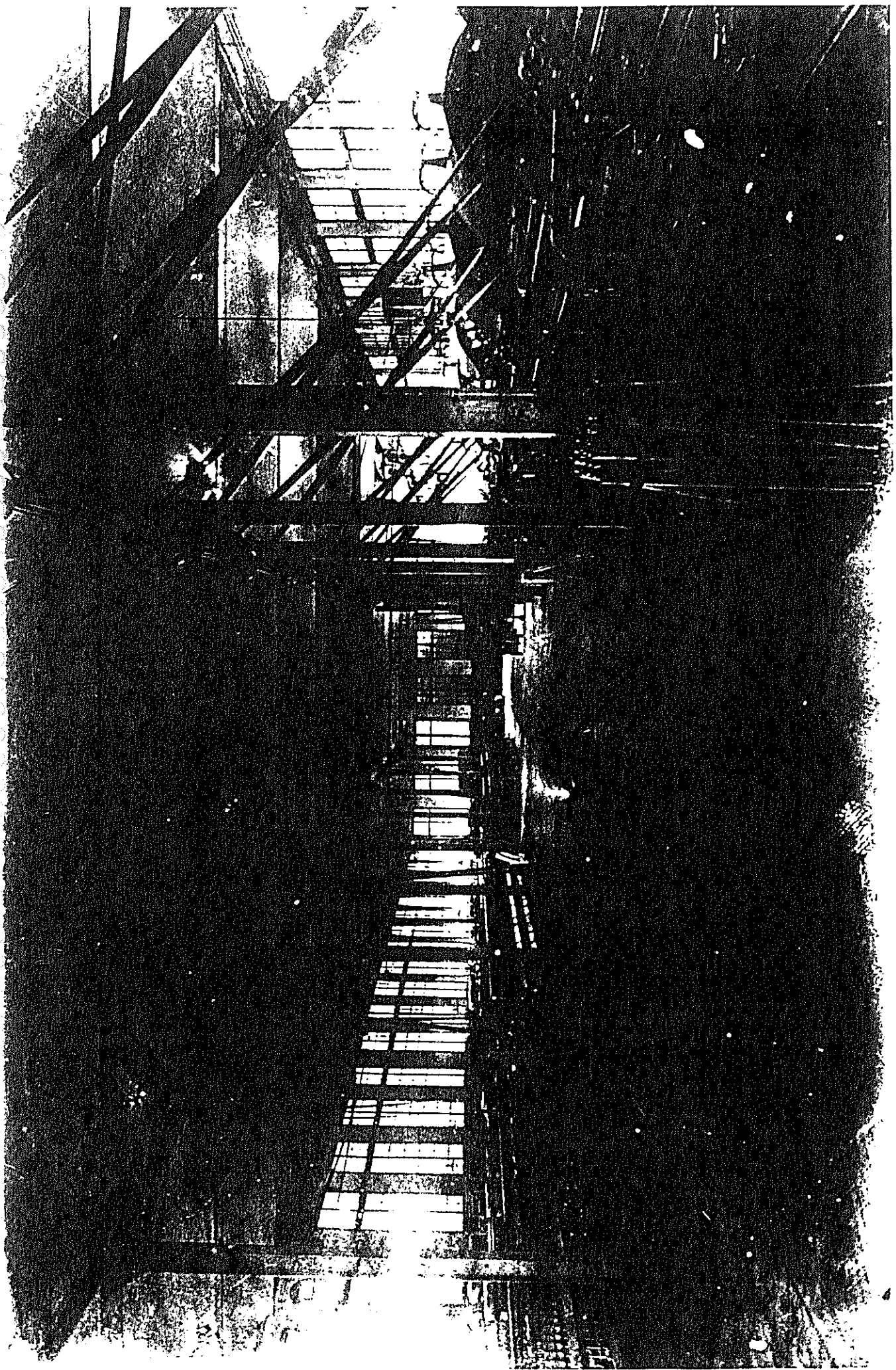

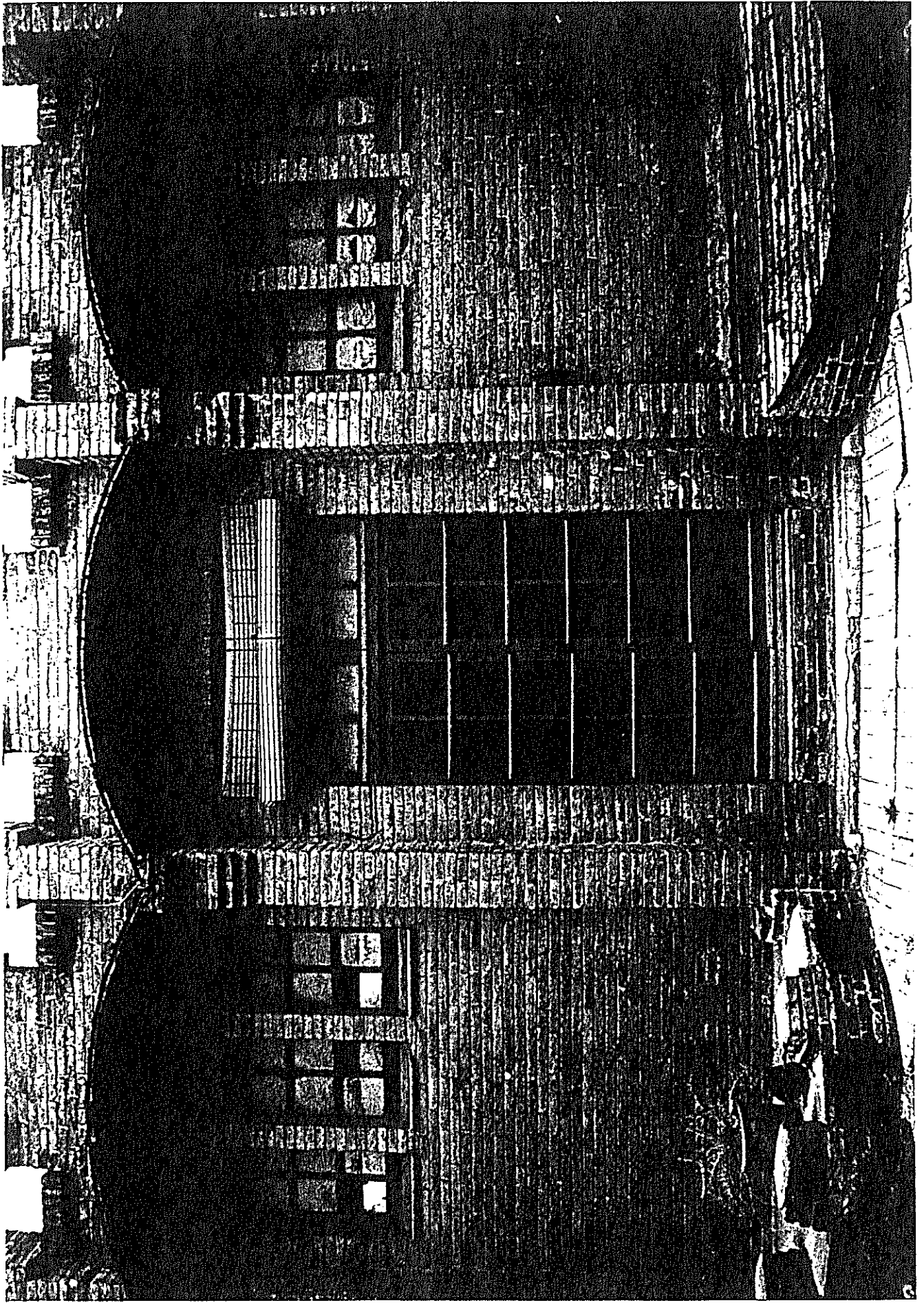
UNA FÁBRICA DE NUEVA PLANTA, A FUERZA ELÉCTRICA, EN BARCELONA.

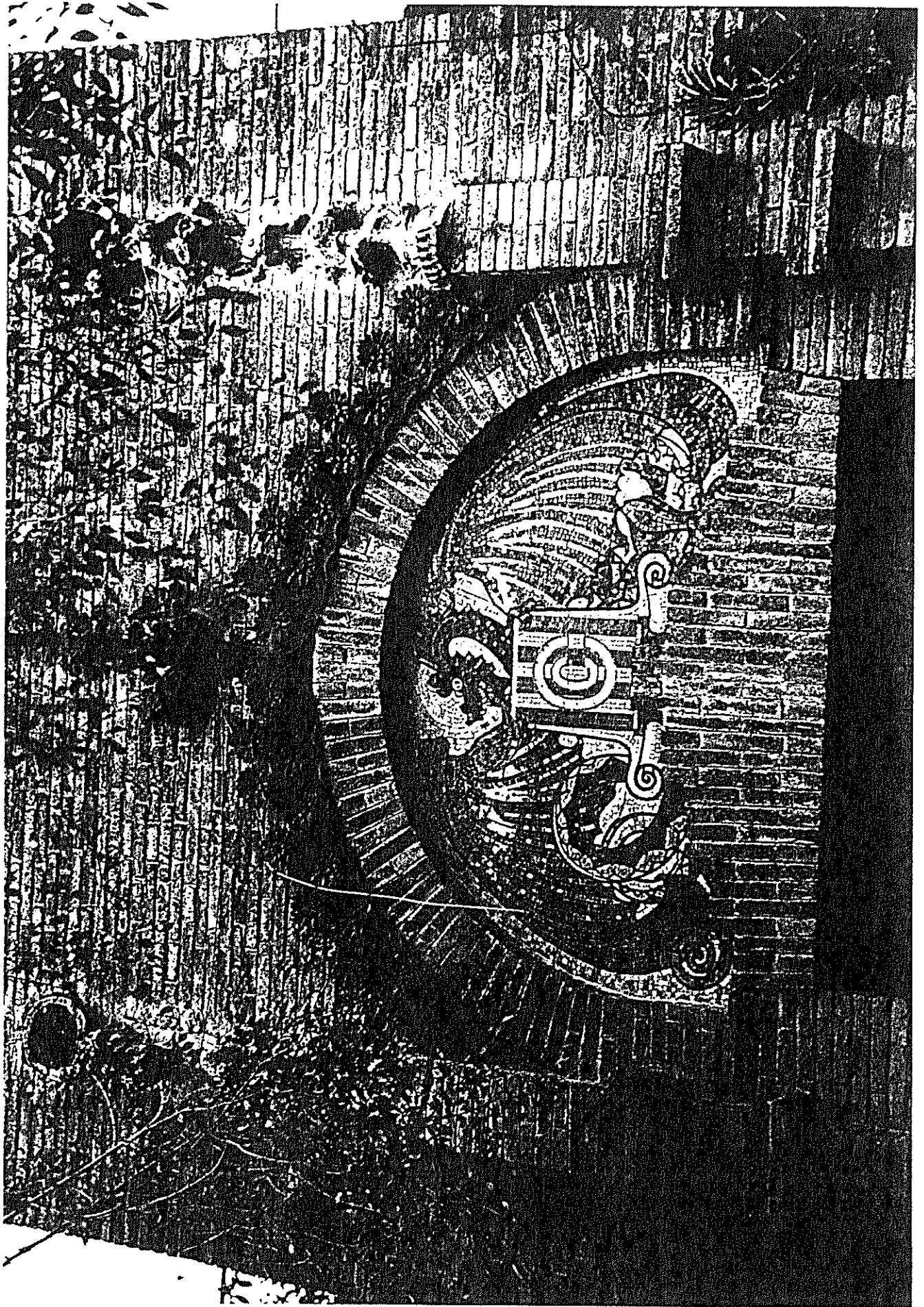

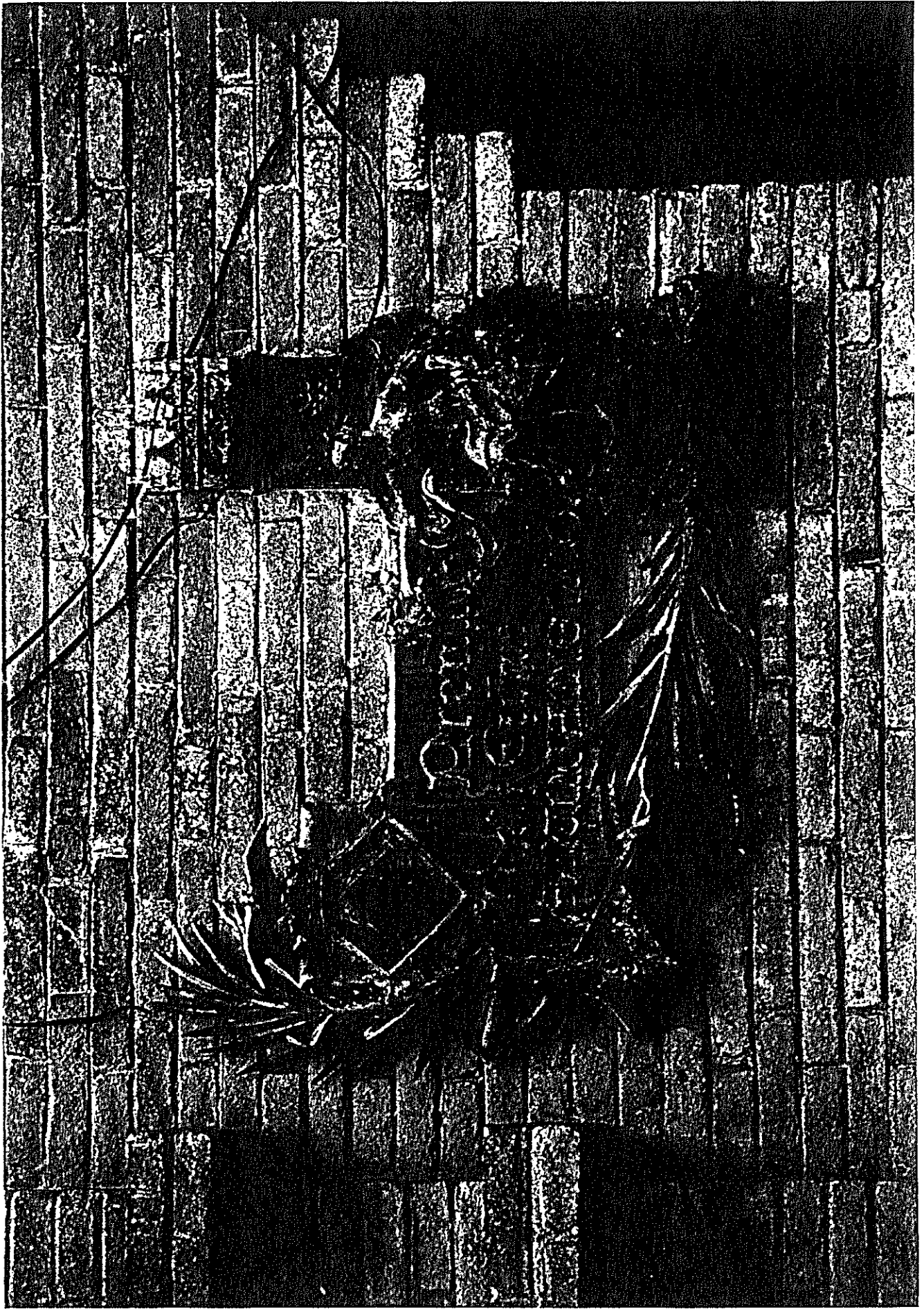

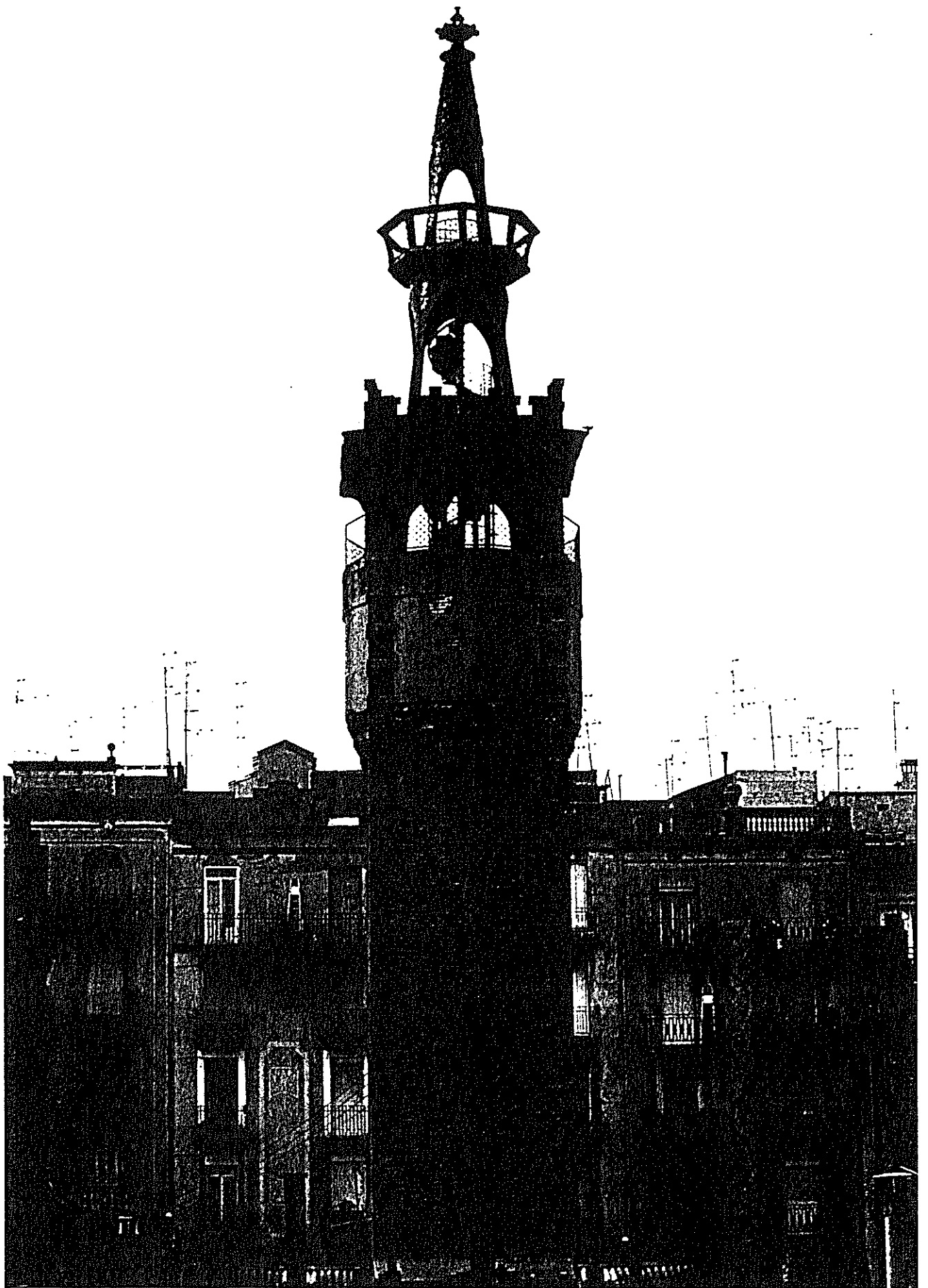

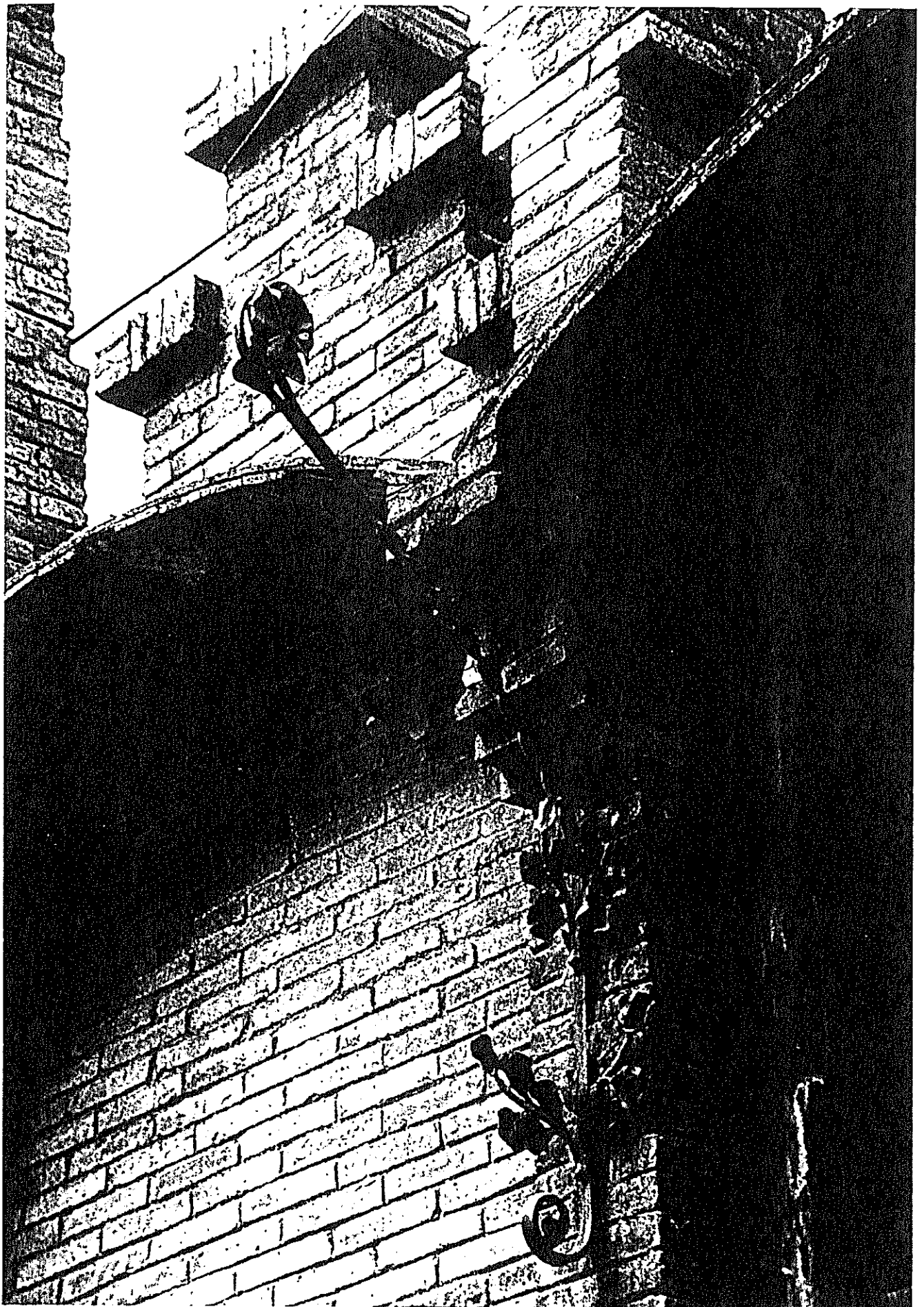

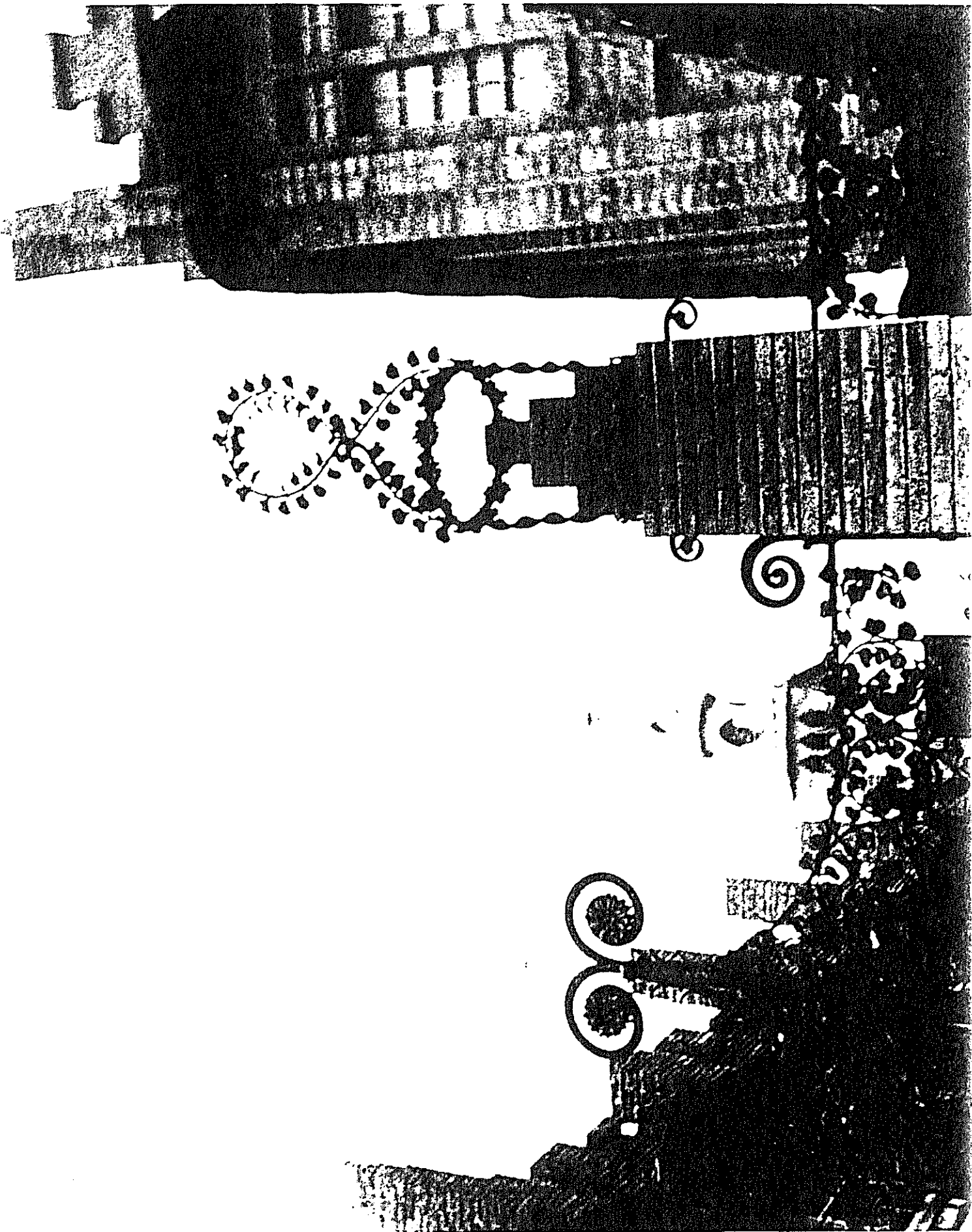

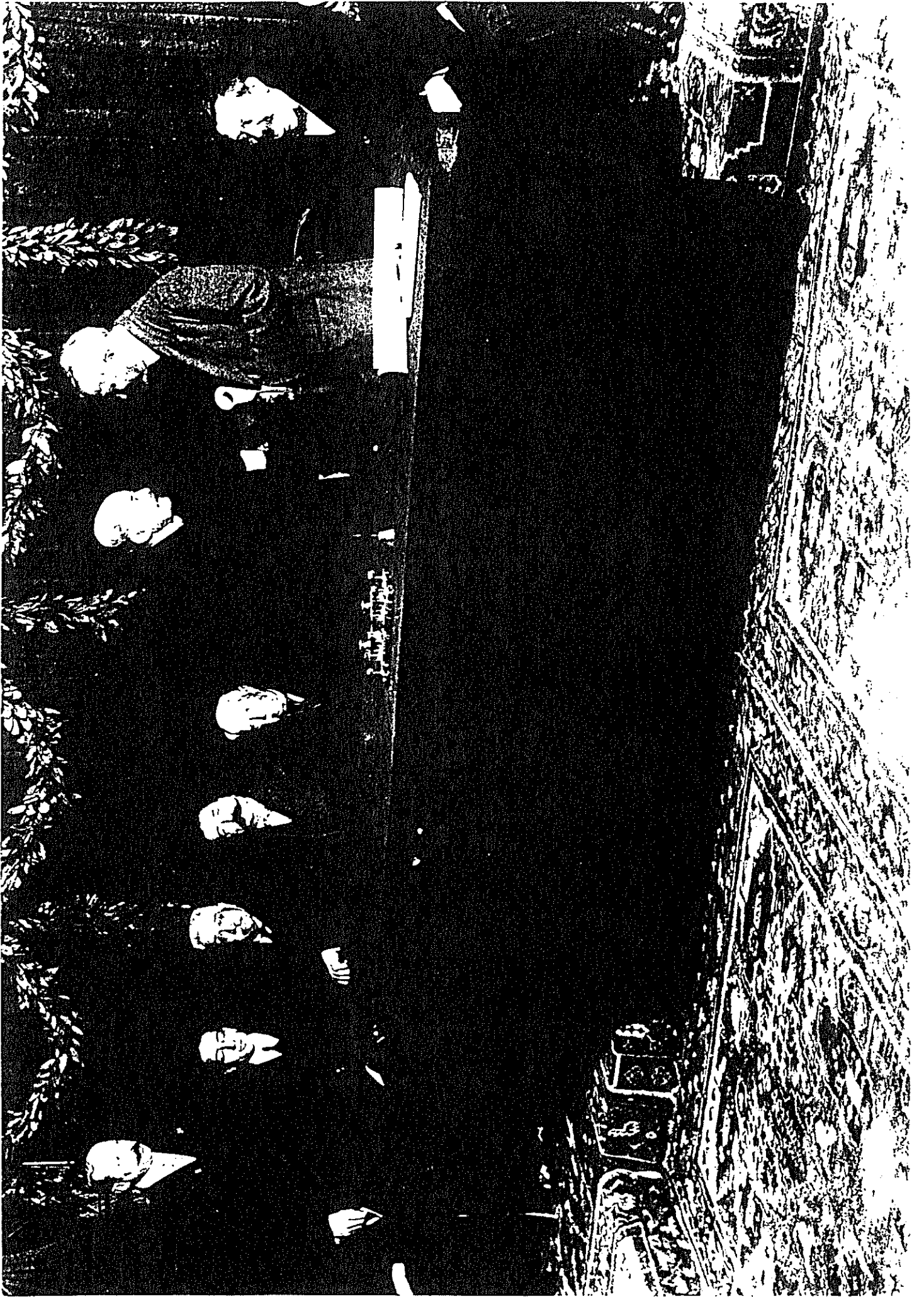

LA TRANSFORMACIÓ DE L'ANTIGA FABRICA TÈXIL CASARAMONA

Divendres, 11 de Desembre, a les 12:15

FRANCISCO J. ASARTA FERRAZ

Nacido el 3 de Diciembre de 1936 en Graus (Huesca), es aparejador de obras(1959) y Arquitecto por la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Barcelona (1966).

Ha sido profesor de Dibujo I de la Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Barcelona 1966-1991, miembro del SERPAC (Servei per a la Protecció del Patrimoni Arquitectònic Català), desde su fundación, miembro fundador de la Comisión de Defensa del Patrimonio Arquitectónico, del Colegio de Arquitectos de Cataluña, Demarcación de Barcelona, miembro de la Comisión Técnica Territorial de Barcelona del Patrimonio Cultural, de la Generalitat de Catalunya (1987-1994), Arquitecto colaborador de la Dirección General del Patrimonio Artístico del Estado Español, desde 1976, miembro de la subcomisión organizadora de los XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII y XIX cursillos sobre la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico, del Colegio de Arquitectos de Cataluña, Demarcación de Barcelona, Coordinador-Director del XV y XIX Cursillos sobre la Intervención en el Patrimonio Arquitectónico, del Colegio de Arquitectos de Cataluña, Demarcación de Barcelona, Presidente de la AADIPA (Agrupación de Arquitectos per a la Defensa del Patrimoni Arquitectònic), del Colegio de Arquitectos de Catalunya, y Premio Nacional de Patrimonio Cultural 1997 por la Restauración de la azotea y planta desván de la Casa Milà "La Pedrera".

Ha proyectado y dirigido, entre otras, las restauraciones de:

La Basílica de la Virgen de la Peña, en Graus(Huesca); el Palacio Giudice, calle Montcada núm.25, en Barcelona, para la Galería de Arte Maeght; la Seo de Manresa; el Convento de Santa Clara en Manresa; la Iglesia de Santa María de Rubió (Barcelona); el Puente Medieval de El Pont de Vilomara (Barcelona); las fachadas de la Cueva e Iglesia de San Ignacio, en Manresa; el Edificio "Can Negre" del arquitecto Josep Maria Jujol, en Sant Joan Despí (Barcelona); la Casa Milà "La Pedrera", del arquitecto Antoni Gaudí, en Barcelona; restauración de la azotea, planta desván, fachada posterior, patios y escaleras del Castillo de Calders (Barcelona); Torre de la Minyona del Castillo de Cardona (Barcelona); ala del Claustro de la colegiata de Cardona (Barcelona), i Casa Terrades "Casa de les Punxes", del arquitecto Josep Puig i Cadafalch, en Barcelona.

LA TRANSFORMACIÓ DE L'ANTIGA FABRICA TÈXIL CASARAMONA

Divendres, 11 de Desembre, a les 12:15

ROBERTO LUNA FERNÁNDEZ

Nacido en Sevilla el 9 de Mayo de 1949, lugar donde reside habitualmente, cursó los estudios de Arquitectura entre los años 1967 y 1973. Actualmente es profesor de la asignatura de Proyectos Arquitectónicos en la Escuela de Arquitectura de Sevilla.

Méritos profesionales

Primer premio del concurso de ideas para la ordenación de la margen derecha del río Guadalquivir. Sevilla. 1972. Segundo premio del concurso de anteproyectos para la sede de los Colegios de Médicos, Farmacéuticos y Veterinarios de Córdoba. Córdoba. 1974. Primer premio del concurso nacional de diseño textil. Valencia. 1974. Primer premio del concurso de anteproyectos para la ordenación del Conjunto de San Esteban. Murcia. 1978. Beca de la Fundación Juan March. 1978. Beca del Centro de Investigación de Nuevas Formas Expresivas (CINFE) Ministerio de Cultura. 1979. Cuarto premio del concurso de anteproyectos para la sede del Colegio de Arquitectos de Galicia. Santiago de Compostela. 1981. Primer premio del concurso de ideas para un pabellón de exposiciones y conferencias. Colegio de Arquitectos de Andalucía Occidental. Sevilla. 1981. Invitado al concurso restringido para veinticuatro arquitectos de la Unión Europea para la reconstrucción de la Rue de Laeken. Bruselas. 1989. Participa en las exposiciones "Arte de diario: diseñadores andaluces" organizada por la Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía. 1989; y "Otros muebles", organizada por la Dirección General de Arquitectura de la Junta de Andalucía. 1989. Invitado por la International Confederation of Architectural Museums, ICAM7, para la exposición de la obra de rehabilitación del Centro de Arte Reina Sofía. Madrid. 1994. Accésit del concurso de ideas para un grupo escultórico en Getafe (Madrid). 1996. Tercer premio ex-aequo del concurso de ideas para la rehabilitación de la Casa de los Coroneles. Fuerteventura. 1996.

Principales realizaciones

- Rehabilitación de la segunda planta del Centro de Arte Reina Sofía para la instalación del Guernica de P. Picasso y de la colección permanente. Madrid. 1992 Ingenieros consultores: JG y Asociados, S.A.
- Rehabilitación de salas del Centro de Arte Reina Sofía para la exposición permanente de obra gráfica. Madrid. 1993
- Rehabilitación de la Estación de Plaza de Armas en Sevilla para centro de exposiciones. Sevilla. 1992 Ingenieros consultores: Rafael Urculo, Estudio de Consultas en Ingeniería de Instalaciones
- Diseño del espacio interior del Cubo del Pabellón de España en la EXPO-92 para la exposición Tesoros del Arte Español. Sevilla. 1992 Ingenieros consultores: Ove Arup & Partners, JG y Asociados, S.A.
- Rehabilitación del Conjunto de Afuera del Monasterio de la Cartuja de Sevilla para su uso como Pabellón Real durante la Expo 92 y posterior centro de convenciones y congresos. Sevilla. 1992
- Premio Nacional de Rehabilitación. Fundación Real de Toledo. 1993
- Rehabilitación de las Salas del Arenal para sede del Centro Andaluz de Arte Contemporáneo. Sevilla. 1995
- Rehabilitación de las salas de exposiciones del Convento de Santa Inés para la Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía. Sevilla. 1995
- Rehabilitación del claustro de monjes del Monasterio de la Cartuja de Sevilla para sede permanente del Centro Andaluz de Arte Contemporáneo. Sevilla. 1997

Fábrica Casaramona

Fundación "la Caixa": Centro de Exposiciones

Barcelona

La fábrica Casaramona fue construida entre 1909 y 1911 por Puig y Cadafalch, y declarada monumento de interés nacional en 1976.

El edificio ocupa en su totalidad la manzana limitada por las calles Méjico, Gimbernat, Morabos y Montfar. Sobre esta parcela, de forma cuadrada con ligeros chaflanes en las esquinas, se dispone un conjunto de edificaciones relacionadas entre sí a través de calles interiores a cielo abierto, con un claro eje de simetría definido por las dos torres. Perpendicular a este primer eje, aparece otro secundario, definido por la calle transversal central y las dos edículas ochavadas que dan acceso a las naves laterales. Ambos ejes se refuerzan en el diseño de las fachadas y con la disposición de los volúmenes de las esquinas, formalizando un conjunto de gran autonomía y unidad compositiva.

Los espacios interiores, luminosos y diáfanos, tal como su uso industrial requería, se cubren con una estructura de pilares y vigas metálicas, entre las que se tienden unas bóvedas ligeras de ladrillo que proporcionan una imagen característica al interior del edificio.

El nuevo uso previsto, centro de exposiciones de la Fundación "la Caixa",

requiere espacios diáfanos y versátiles que se ajustan perfectamente a las características del edificio, además de una serie de funciones de apoyo que hacen necesario un aumento de la superficie disponible. Dadas las características formales del edificio se contempla como única alternativa la ampliación de la planta de sótano a la totalidad de la manzana. Esta disponibilidad de volumen bajo rasante permite mantener el espacio original de la planta baja para uso expositivo con ligeras modificaciones, situando las funciones de vestíbulo, auditorio, biblioteca, mediateca, almacenes, en planta de sótano.

La necesidad de disponer de una entrada por la avenida del Marqués de Comillas ha motivado la aparición de un patio excavado frente al edificio, como prolongación al exterior del vestíbulo, al que se accede a través de un volumen de vidrio que se propone como signo anunciador del nuevo uso.

Sobre estas premisas fundamentales se propone una intervención en la que el contraste entre la fría nitidez de lo nuevo y la cálida aspereza de lo antiguo se traduzca en un nuevo equilibrio del conjunto.

XAVIER BASIANA VERS

Titulat en arquitectura, ha col.laborat al despatx de Josep Puig Torné i Josep M. Esquius en nombrosos edificis d'habitatges plurifamiliars de promoció pública 1968-1976. L'any 1977 crea el seu estudi propi; durant els anys 1986-1994 col.labora en equip amb Manuel Arenas, i durant 1995-1998 amb Toni Camps.

Internacionalment ha estat com arquitecte supervisor en el Palau Sant Jordi, de l'arquitecte Arata Isozaki 1987-90, i ha realitzat els estudis preliminars, recopilació d'informació i col.laboració en el Masterplan de Sant Andreu-Sagrera de l'arquitecte Norman Foster 1991-92.

Dels seus darrers projectes, destaquen el Poliesportiu al Parc de la Ciutadella 1988; l'edifici parroquial Crist Rei 1989; la seu central de la companyia d'assegurances Nacional Suïza 1989-90; la remodelació del Palau d'esports de Barcelona 1989-92; el parc de la Trinxera 1989-92; el complex esportiu Torrent dels Llops (Martorell) 1989-92; la remodelació del Pavelló d'Esports Ciutat Meridiana 1989-92; la xarxa d'oficines de Caixa de Terrassa 1989-92, la remodelació del Camp d'Esports de la Federació Espanyola de Futbol 1990-92; Les idees prèvies i els estudis paisatgístics del Patinòdrom a Barcelona 1993. Ha participat en el Concurs internacional de Reordenació Urbanística de la Ribera Nord (Saragossa), ha realitzat el Masterplan per una àrea de recerca tecnològica Parc BIT (1994); el Poliesportiu de Vilanova del Vallès 1997; l'ordenació del complex esportiu i piscina a l'aire lliure a la Roca del Vallès, 1997-98; la Mediateca Can Fabra (estudis per a la reconversió de la fàbrica Can Fabra en un equipament mediàtic) 1998; a més de diferents obres d'edificis d'oficines i habitatges socials.

Publicacions:

Barcelona-Transfer, 1984-1994, (1995). Publicació sobre el futur urbanístic del sector de Sant Andreu - La Sagrera, amb M. Arenas i M. Ruano.

Crònica d'un any, Sant Andreu 1995 (1996). Recull de les activitats i les actuacions urbanístiques més rellevants del Districte de Sant Andreu, dutes a terme durant l'any 1995, amb E. López i E. Ustrell.

La Sagrera, del rec comtal al TGV 1997. Primera aproximació a la història del barri de la Sagrera, on es fa un repàs exhaustiu des dels orígens fins al present.

Sant Andreu de Palomar, més que un poble (1998). Història de Sant Andreu, de determinats personatges i de la vida industrial i associativa.

Premis:

MASTERPLAN PER UNA ÀREA DE RECERCA (1994) Membre de l'equip guanyador (a M. TECNOLÒGICA PARC BIT amb Arenas, A. Mayol, A. Santos i altres) relatiu al concurs d'idees organitzat pel Govern Balear per al projecte del Parc d'Innovació i Telemàtica (Parc BIT) a Mallorca.

Primer premi secció espanyola PREMI GENT DE BARRI 1998. Atorgat per la vinculació a Barcelona.

Sant Andreu reivindicacions de la Sagrera, per ser l'impulsor de projectes com el que ha donat lloc al pla Sant Andreu - Sagrera i per diversos estudis sobre el SAT i Can Fabra, recollits després per l'Ajuntament.

RAFAEL GUASTAVINO I MORENO
1842-1908: INGENIO EN LA
ARQUITECTURA DEL SIGLO XIX

Divendres, 11 de Desembre, a les 18: 00

JAUME ROSELL COLOMINA

Jaume ROSELL COLOMINA (Trepç, 1945). Aparejador (1966), licienciado en historia contemporànea por la Universidad de Barcelona (1987), doctor por la Escuela Tècnica Superior de Arquitectura de Barcelona (1996). Es profesor del Departamento de Composici3n Arquitect3nica de la Universidad Politècnica de Cataluãa, y autor de distintos estudios sobre historia de la construcci3n.

XXI CURSET SOBRE LA INTERVENCIÓN EN EL PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO Rafael Guastavino Moreno, 1842-1908: Ingeniería en la arquitectura del siglo XIX

Los edificios que hemos visitado estos días, y aún aquellos que quedan por ver, constituyen ejemplos elocuentes de lo que fué conocido como "construcción catalana". Una construcción, moderna, que se había iniciado a finales del siglo XVIII, que encontró su sistematización y su consolidación precisamente durante el siglo diecinueve, para ser, a principios del siglo XX, de algún modo mitificada. Esta manera de construir, genuina y fecunda, se basaba en el desarrollo de las técnicas del ladrillo, un material que entonces aparecía, junto al cemento y al hierro, como nuevo material industrial para la arquitectura del siglo XIX.

Uno de los episodios más sobresalientes del proceso de sistematización de la construcción catalana acaecido en la Barcelona de la segunda mitad del XIX —proceso al que contribuyó la nueva Escuela de Maestros de Obras, inaugurada en 1955 al hilo de la renovación de la enseñanza en España— fué la modernización de la antigua bóveda tabicada asociada al yeso, mediante el empleo del cemento en su conformación y la iniciación de los estudios sobre su comportamiento mecánico. En este proceso cobran especial relevancia, sobretodo por su repercusión posterior, las aportaciones de un joven maestro de obras, Rafael Guastavino Moreno, que se había trasladado de su Valencia natal a Barcelona para estudiar y trabajar.

Eran años de grandes expectativas creadas por el proyecto de Ensanche y por las esperanzas de despegue de una ciudad que mostraba un gran potencial. En Barcelona, Guastavino empleó la bóveda en toda clase de edificios, pero sobre todo en las fábricas, que encontraron en esta nueva técnica un empuje a su modernización y arraigo. Guastavino, llegó a imaginar la posibilidad de que su nuevo sistema de construir tuviera una aceptación universal y en un momento de crisis personal y de entorno decidió, al igual que numerosos compatriotas, probar fortuna y emigrar a los Estados Unidos de América.

Allí los inicios no fueron fáciles, pero finalmente sus propósitos se cumplieron y el nuevo sistema catalán de construcción fue patentado y usado en los EUA. Buscó la colaboración científica, reflexionó sobre los procedimientos técnicos y sobre la interacción entre técnica y arquitectura, escribió y difundió sus ideas en conferencias y artículos, construyó importantes edificios con los mejores arquitectos y organizó una empresa de construcción que fabricaba su propia cerámica, la cual, al cuidado de su hijo Rafael, le sobrevivió medio siglo, llegando a levantar más de 1000 edificios preferentemente en la costa este americana y en el sur del Canadá.

La influencia de Guastavino retornó de alguna manera a España, su presencia se hizo sentir en congresos, en publicaciones, en actividades de modernización industrial. Y, mientras en Barcelona, la bóveda —ya conocida como "bóveda catalana"— experimentaba de manos de los arquitectos modernistas i *noucentistas* sus máximas cotas de expresividad, la influencia directa de los métodos propugnados por Rafael Guastavino se hacía presente en algunos edificios. Unas teorías que, a pesar de la fuerte competencia que por doquier ya presentaba la construcción en hierro y en hormigón armado, habrían de volver a revitalizarse en España durante los años difíciles de la postguerra.

Breve Bibliografía

De Rafael Guastavino:

-1892: *Essay on the Theory and History of Cohesive Construction*. Boston, Ticknor.

-1904: *The function of Masonry in Modern Atchitectural Structures*. Boston, American printing Co.

Sobre Rafel Guastavino:

-1968: COLLINS, G.R. "The Transfer of Thin Masonry Vaulting from Spain to America". *Journal of the Society of Architectural Historians* (Philadelphia), XXVII.

-1995: ROSELL, Jaume. "*Rafael Guastavino i Moreno: enginy en l'arquitectura del segle XIX*"; Ciència i Tècnica als Països catalans. Una aproximació biogràfica. Fundació Catalna per a la Recerca. Barcelona.

-1996: PARKS, Janet; NEUMANN, Alan G. *The Old World Builds the New. The Guastavino Company and the Technology of the Catalan Vault, 1885-1962*. Avery Architectural and Fine Arts Library and the Miriam and Ira D. Wallach Art Gallery Columbia University in the City of New York.

REMODELACIÓ DELS LABORATORIS DE QUÍMICA I FÍSICA DE L'ESCOLA D'ENGINYERIA TÈCNICA INDUSTRIAL

Divendres, 11 de Desembre, a les 18: 45

JOSEP SAMSÓ LLENAS

Nascut el 1 de Juliol de 1949 a Barcelona, obtingué el títol d'arquitecte l'any 1974 a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

El tercer any de carrera (1971) comença a treballar a l'enginyeria INGEST S.A. participant en diversos projectes i obres, la més rellevant de les quals és la de l'Edifici Central de la Banca Catalana a l'Avda. Diagonal 662 de Barcelona.

L'any 1979 es produeix la fusió entre INGEST i TECPLANT, constituint TECPLANT INGEST (T.P.I), filial de TECNIP (França), obrint-se una nova etapa més tècnica, ja que es tracta de grans obres industrials, en la modalitat claus en mà per al tercer món.

Al Març de 1989 deixa T.P.I després de quinze anys com a tècnic assalariat i s'estableix pel seu compte, creant el seu propi despatx d'arquitectura conjuntament amb el també arquitecte Francesc Albardané Llorens.

Dels projectes i les obres realitzades, destaquem la seu central de la Banca Catalana de l'Avda. Diagonal de Barcelona 1975-79; diverses remodelacions interiors de la seu de Banca Catalana a Barcelona Avda. Diagonal, així com la remodelació de diferents edificis d'oficines de la mateixa entitat 1986-88-89; el Projecte parcial d'Execució del conjunt d'edificis i urbanització del Complex International Trade Center Barcelona 1991-92; el projecte de remodelació total de l'edifici del Banc Comercial Transatlàntic, actual Deutsche Bank a l'Avda Diagonal de Barcelona, així com la remodelació de gran quantitat de sucursals bancàries de la mateixa entitat a Catalunya i València 1993-98; diferents obres i projectes per a Arthur Andersen / Garrigues Andersen 1996-97; avantprojecte del Poble Espanyol de Tamano (Okayama, Japó) 1990; Avantprojecte del complex QUAI N.1 (Centro cívic-Auditori-Hotel) a Tamano (Okayama, Japó) 1990; Avantprojecte del Museu Local a Shichinohe, Japó 1990; projecte i d'adequació de la Vil·la Parc de Mar (complex Mediterrània) pel COOB'92 1992; el projecte d'execució (plànols d'obra) del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (obra de l'Arquitecte americà Richard Meier) 1994-96; projecte de remodelació dels laboratoris de Física i Química de L'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona 1995; enginyer de projecte dels edificis d'oficines, laboratoris i tallers de manteniment del complex de manutenció de sòlids per a Industries Chimiques Maghrebines a Tunísia 1982; Direcció d'Obra dels complexos químics per Engrais de Gabes i Industries Chimiques Maghrebines a Tunísia 1984-86; Projecte de reforma i ampliació del complex d'Hispano Química S.A. Ha portat a terme diferents actuacions de remodelació urbanística a Palafrugell (Girona) així com la realització de diferents Plans Parcialment urbanístics a Catalunya. Ha intervingut en diferents concursos, com el concurs d'idees per al parc Urbà Nàpols de Santa Coloma de Gramanet 1982 (primer Premi), concurs de remodelació de la Plaça de braus de Tolosa, Guipúscoa (Segon premi), concurs d'idees per a l'ordenació general de la nova "Feria de Abril" de Barberà del Vallès (Primer premi i encàrrec del Projecte).

REMODELACIÓ DELS LABORATORIS DE
QUÍMICA I FÍSICA DE L'ESCOLA
D'ENGINYERIA TÈCNICA INDUSTRIAL

Divendres, 11 de Desembre, a les 18: 45

FRANCESC ALBARDANÉ LLORENS

Nascut el 30 de Juny de 1949 a Barcelona, obtingué el títol d'arquitecte l'any 1974 a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona.

Durant els anys 1978-1980 va estar becat pel Ministeri d'Educació Japonès per a realitzar uns estudis d'investigació aplicada als sistemes de disseny i càlcul d'estructures laminars tensades en el laboratori del professor Kazuo Ishii, del Departament d'Arquitectura de la Facultat d'Enginyeria de la Universitat Nacional de Yokohama a Japó, i el curs d'iniciació a la programació d'ordinadors de la Casa Fujitsu de Kawasaki, Japó. Posseeix el certificat del Curset sobre "la nova legalitat urbanística a Catalunya" del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (1981), el certificat del Primer congrés sobre Instal·lacions esportives i recreatives (Barcelona 1984), entre d'altres.

Dels projectes i les obres realitzades, destaquem la seu central de la Banca Catalana de l'Avg. Diagonal de Barcelona 1975-79; la col·laboració amb l'arquitecte japonès Hiroshii Hara, en la redacció del Projecte d'execució de la nova cancelleria de L'ambaixada d'Espanya a Tokyo 1980; el Projecte d'ampliació i reforma de la Casa Consistorial de Palafrugell 1986, i a partir de 1989 col·laborà amb Josep Samsó Llenas.

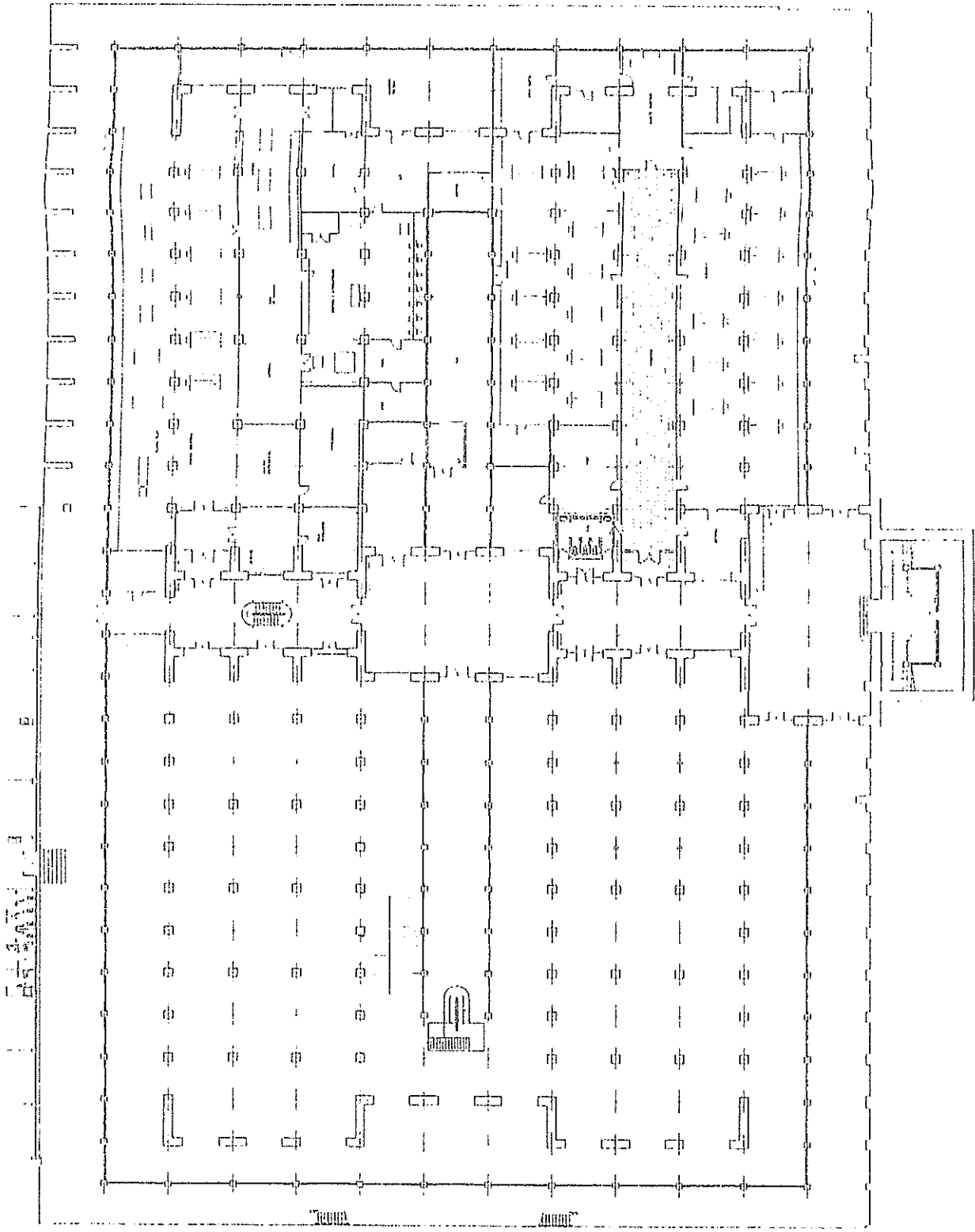
Ha realitzat diferents publicacions, tres articles a la revista japonesa "Kenchitu Bunka" amb el Títol "Postmodern Architecture and Mass Housing in Japan" 1980, "Els envelats Catalans" (remodelació ampliada del treball portador del mateix nom guanyador del segon premi del concurs d'estudis sobre la protecció del Patrimoni Arquitectònic de l'any 1983 COAC.

Ha realitzat diferents conferències sobre l'obra d'Antoni Gaudí i la seva influència en l'arquitectura actual, i l'arquitectura japonesa dins el cicle de conferències complementàries a l'exposició itinerant sobre Antoni Gaudí a Japó "L'entorn social d'Antoni Gaudí", "Evolució de l'Arquitectura Catalana i la seva influència a l'obra de Gaudí", "Renaixement català i Gaudí", "L'anomenat post-modernisme i Gaudí"; també ha realitzat un sèrie de conferències sobre les Carpes i envelats Catalanes, i sobre l'Arquitectura i la civilització Japonesa.

REMODELACIÓ DELS LABORATORIS DE QUÍMICA I FÍSICA I DE LA BIBLIOTECA GENERAL DE L'ESCOLA UNIVERSITÀRIA D'ENGINYERÍA TÈCNICA INDUSTRIAL DE BARCELONA

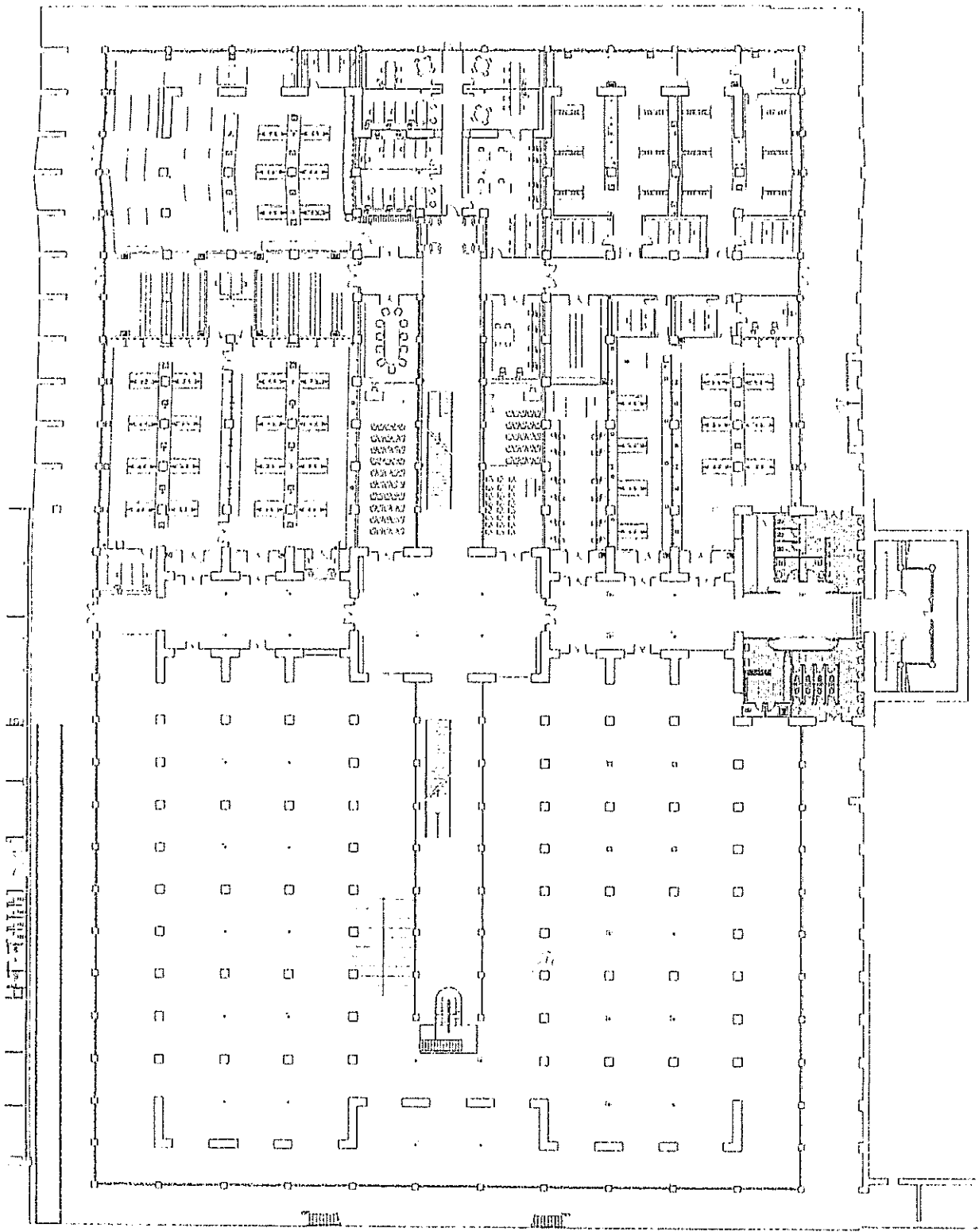
L'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona (EUETIB) està ubicada en un dels edificis de l'antiga fàbrica Batlló del carrer Urgell de Barcelona, que fou construïda, si més no en part, pels germans Guastavino al segle passat. La remodelació dels laboratoris de física i química perseguia actualitzar aquestes instal·lacions i, alhora, intentar recuperar, en tot allò que fos possible l'espai del projecte original. Es tracta doncs d'un treball de compromís i equilibri entre el desig de restaurar l'idea original de la part de l'edifici que es renovava amb les necessitats que imposava la continuïtat dels laboratoris de física i de química en aquests espais. Cal tenir especialment en compte la complexitat de les xarxes d'instal·lacions i les riguroses normatives que fan quasi bé impossible la reutilització dels edificis industrials històrics per aquestes funcions.

La renovació de la Biblioteca, a més a més dels normals aspectes de millorar el seu aforament, confort, flexibilitat d'ús, etc. , va permetre tractar el tema de les circulacions en edificis de grans dimensions com una de les característiques que també cal preservar si es que es desitja protegir la personalitat de l'edifici sobre el que s'actua. L'interès de la nostra intervenció pot residir més en l'anàlisi dels canvis efectuats en les circulacions interiors d'aquest edifici comparats amb les actuacions realitzades en el cas del Museu Nacional d'Art de Catalunya ubicat a l'edifici del Palau Nacional de Montjuic.

JOSEF CARLOS LEMAS, AR.
 FRANCISCO ALBARRAN LÓPEZ, AR.
 ESCOLA UNIVERSITARIA D'ENGINYERIA TECNICA INDUSTRIAL DE BARCELONA
 CAMPUS DE BARCELONA, 1981

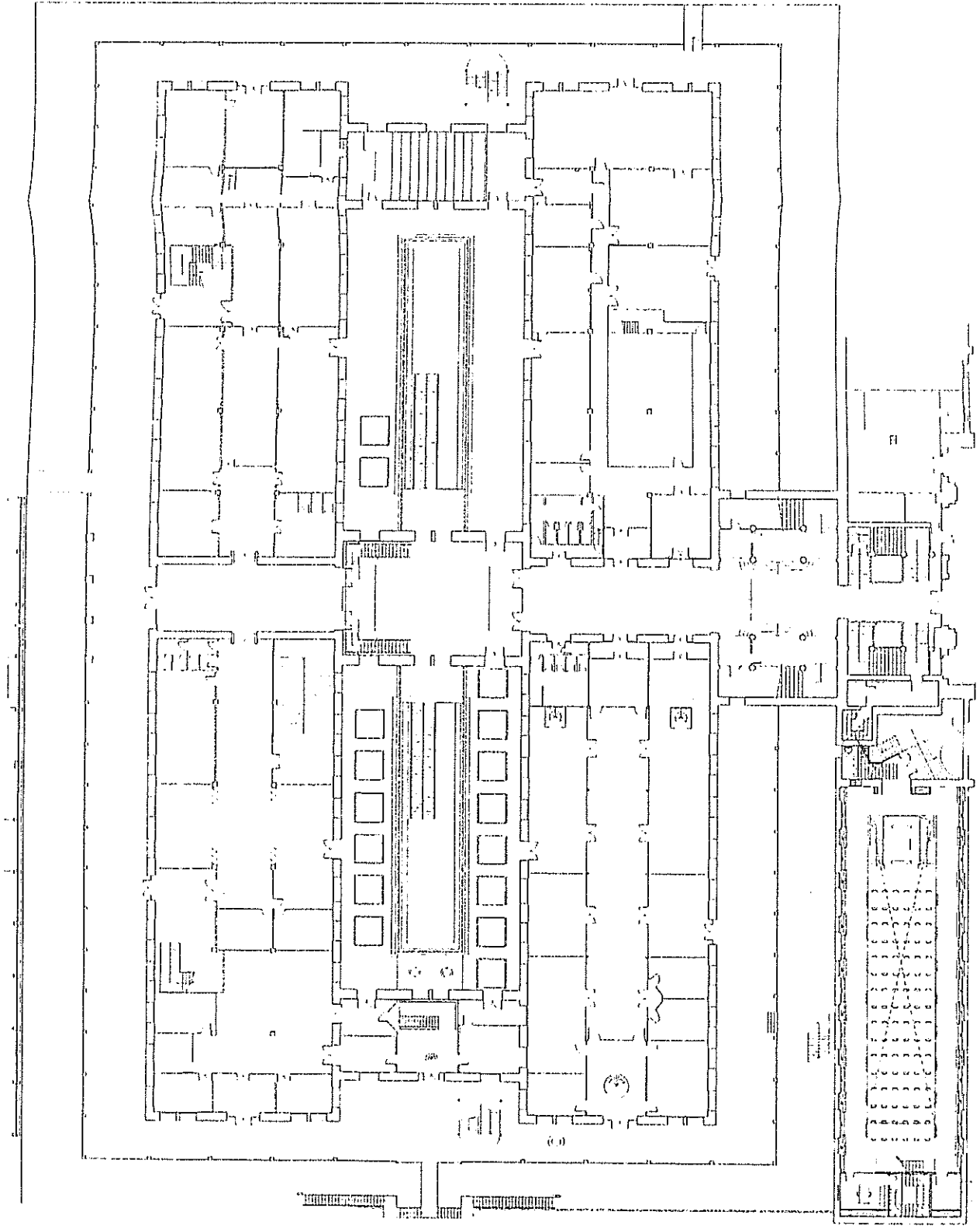
LABORATORIS DE QUÍMICA FÍSICA
 PLANTA SOTERRANÍ
 ESTAT ANTERIOR A LA REFORMA

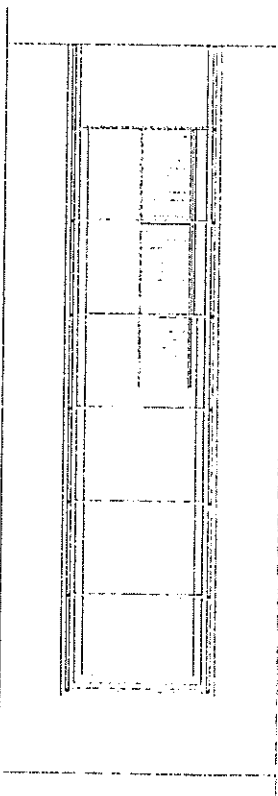
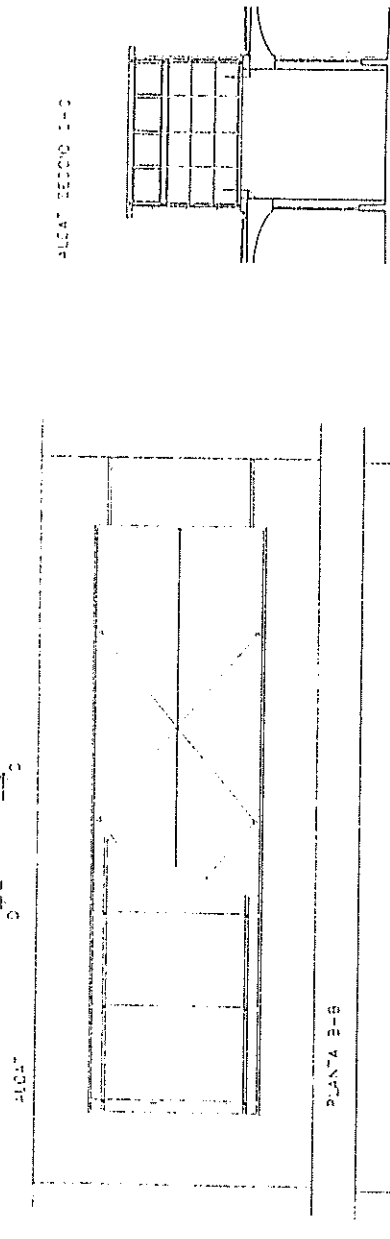
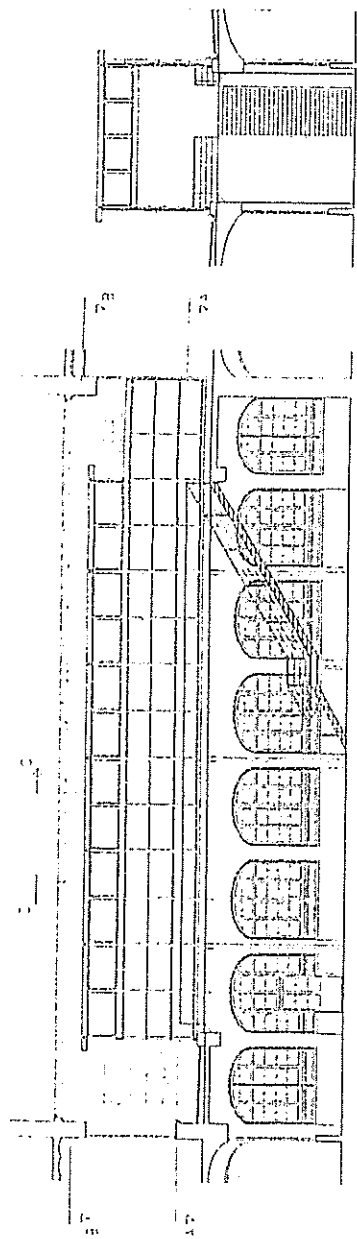

LABORATORIS DE QUÍMICA I FÍSICA
 PLANTA SOTERRAN
 ESTAT REFORMA

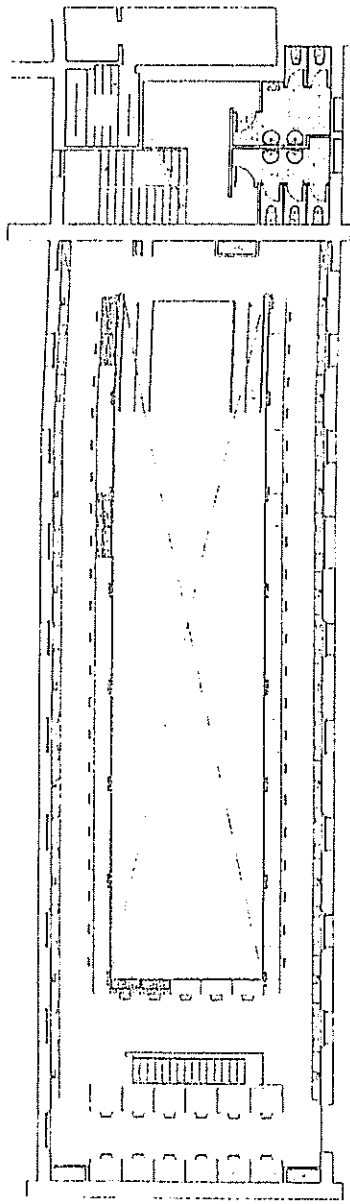
ESCOLA UNIVERSITARIA D'ENGINYERIA TÈCNICA INDUSTRIAL DE BARCELONA
 DIRECCió GENERAL DE ENGINYERIA

JOSEP SANSÓ I ENRIQUE
 ARQUITECTES

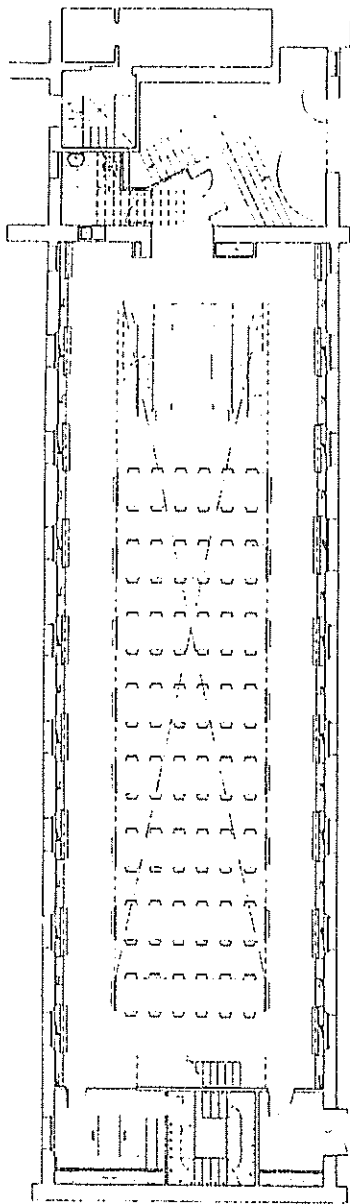

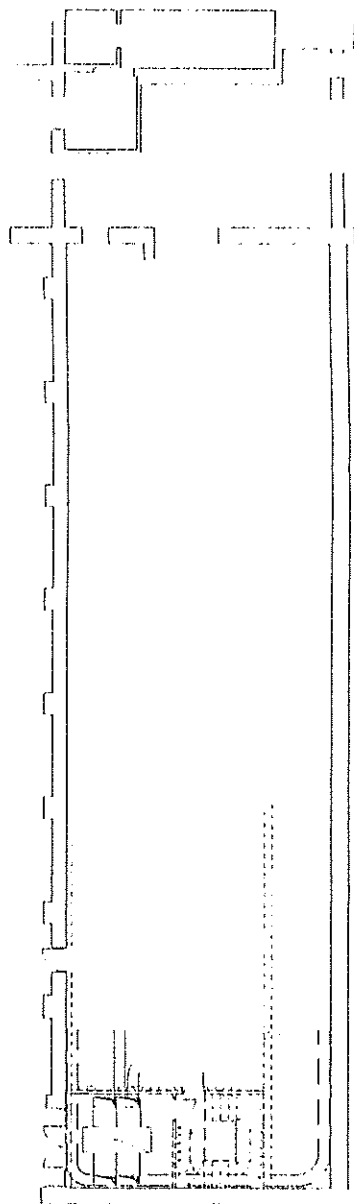
PLANTA A-1

PLANTA ALTELL

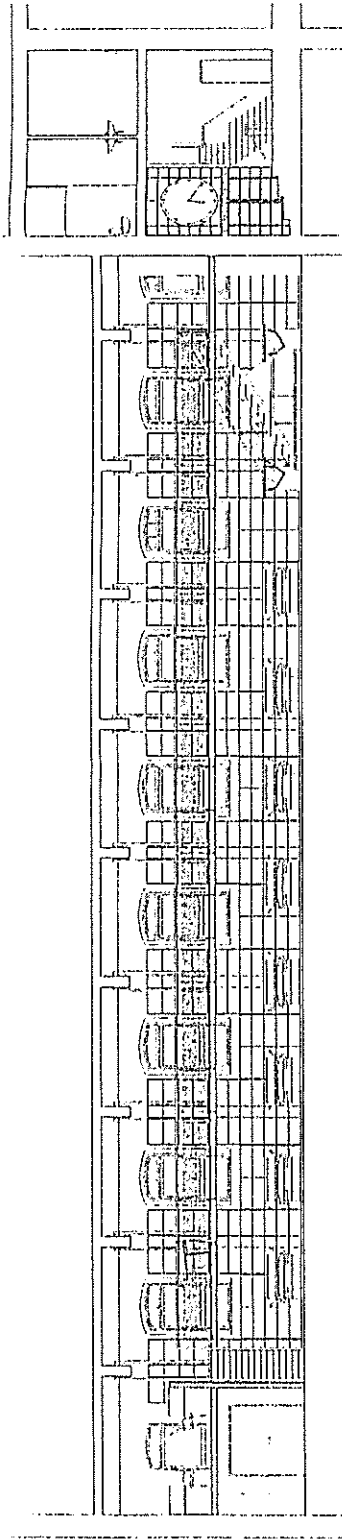
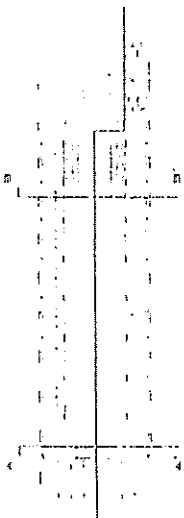

PLANTA BAIXA

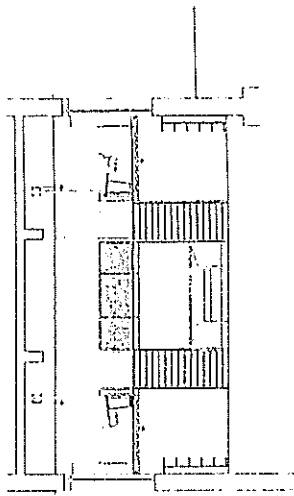

PLANTA SOTERRANI

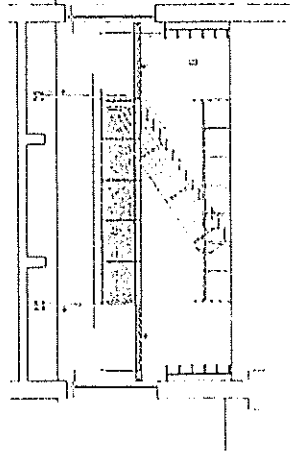

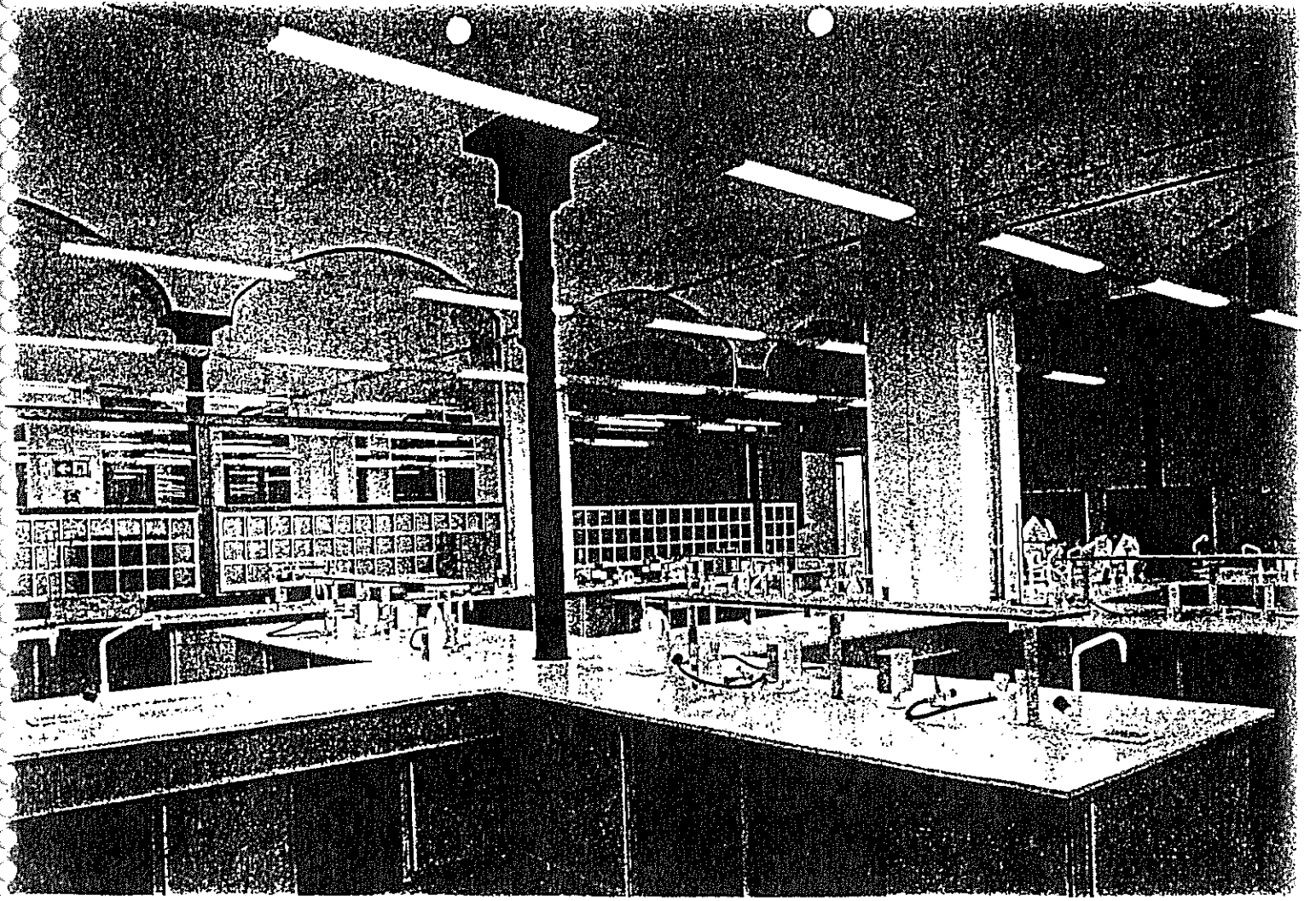
SECCIO LONGITUDINAL

SECCIO B-B

SECCIO A-A

MEMORIA DESCRIPTIVA DE LES OBRES DE REMODELACIÓ DELS LABORATORIS DE FÍSICA I DE QUÍMICA DE L'ESCOLA UNIVERSITÀRIA D'ENGINYERIA TÈCNICA INDUSTRIAL DE BARCELONA I DE LA SEVA BIBLIOTECA CENTRAL

El projecte de remodelació que presentem entra de ple dins dels objectius dels Premis Bonaplata, ja que, entre d'altres, hi ha el de la recuperació del patrimoni industrial. En el cas que ens ocupa aquesta recuperació és doble, ja que, no solament s'ha intentat restaurar i conservar l'edifici objecte de la remodelació, sino que també ha servit per potenciar el seu ús com espai educatiu i científic. Passem a continuació a fer una descripció detallada de la nostra intervenció en un dels edificis més emblemàtics del patrimoni industrial de Catalunya.

LA FÀBRICA BATLLÓ

L'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona es troba ubicada en un antic edifici industrial construït a la segona meitat del segle XIX, que fou coneguda com la fàbrica Batlló, ja que aquest fou el nom de la família propietària de la dita fàbrica tèxtil. Aquesta fàbrica presentava un conjunt de diverses edificacions dins d'un recinte molt ampli que abastava dues illes senceres de l'Eixample de Barcelona. L'edifici principal fou realitzat pel gran mestre d'obres valencià Rafael Guastavino Moreno entre el 1868 i el 1869 i constaba d'una planta semisoterrània rectangular, sobre la que s'aixecaven les diverses ales de l'edifici, que presentava un eix de simetria en el sentit est-oest.

A partir de l'any 1906, aquests espais industrials es van destinar a centre d'ensenyament i van ser ampliat i remodelats per l'arquitecte Joan Rubió i Bellver els anys 1927 al 1931, tot seguint el llenguatge formal anterior. El sistema constructiu emprat en el conjunt d'aquests edificis és el de murs de carga de mamposteria de pedra amb les obertures enmarcades per obra de fàbrica de maó massís. Els forjats són de bigues i biguetes metàl·liques i revoltos de maó massís, amb l'excepció de la planta semisoterrani i alguns altres espais nobles, que els trobem coberts amb arcs de maó i voltes a la catalana. Els pilars situats a les parts centrals dels antics espais de treball són de fosa. A la planta semisoterrani els elements verticals són variats: murs de carrega, pilars quadrats de mamposteria de pedra de diferent secció i pilars metàl·lics de fosa. El nombre d'aquests darrers és tan gran, que podem dir que la planta semisoterrània és una gran sala hipòstila amb una tipologia espacial molt similar al d'una mesquita. Sembla a ser que

aquest espai estava destinat a gran magatzem de les bales de cotó. Existeix una fotografia antiga d'aquest espai just acabades les obres, que és d'una bellesa extraordinària.

L'ESTAT ACTUAL

Després de les remodelacions ja esmentades, sobretot cal tenir en compte la de Rubió i Bellver, aquest edifici va anar patint altres intervencions d'una forma gradual, que anaven desvirtuant els seus espais originals, sense, però, crear-ne de nous amb un mínim interès espacial. Ja no cal dir que les remodelacions i afegitons es realitzaven segons les necessitats de cada departament sense cap visió global del conjunt. Després del Projecte de la Mancomunitat de Catalunya, que tenia un caràcter global, no hi va haver mai una visió racionalitzadora del conjunt fins a l'aprovació del plà d'Actuació i Ordenació del recinte de la Universitat Industrial, aprovat pel Plè de la Diputació de Barcelona el 30 de Maig del 1986. En base a aquest Plà d'Actuació i Ordenació han estat fetes diverses obres al llarg dels darrers deu anys, per tal de modernitzar les instal·lacions d'aquesta escola. Malauradament no totes elles foren respectuoses amb l'antic edifici, com analitzarem més detingudament a continuació.

LA REMODELACIÓ DELS LABORATORIS DE FÍSICA I QUÍMICA

Abans de la remodelació que presentem, la meitat de la planta semisoterràni estava ocupada pels laboratoris de Química. La seva visita produïa una forta impressió d'obsolescència i de precarietat de recursos, més pròpia d'èpoques passades o de països de nivell cultural i evolutiu inferior al de la societat catalana de finals del segle XX. Era evident l'urgent necessitat de millorar-los. Quan varen ser creats als anys vint, fou imprescindible subdividir la gran sala hipòstila en diferents laboratoris i magatzems de materials. També foren creats diversos despatxos pels professors i, tot plegat, va acabar formant un autèntic laberint d'espais foscos mal comunicats entre sí i amb la resta de tot l'edifici.

La planta semisoterrània hauria estat plenament soterrània, si no fós pel fet de que disposa d'un ampli pati perimetral i dos de centrals, que li donen il·luminació natural. L'accés a aquesta planta es fa per la doble escala situada a l'entrada de l'edifici, que desemboca en un ampli vestíbul, d'on arrenca el gran corredor en sentit est-oest, que la divideix en dues parts simètriques. La planta presenta un eix secundari, perpendicular al corredor principal i que està format pels dos patis d'il·luminació i ventilació i un vestíbul rectangular situat al centre geomètric de tota la planta.

Al convertir-se aquest edifici en centre educatiu es varen construir uns envans divisoris. que davant els problemes d'il·luminació i de ventilació que podien crear, es varen construir com una paret baixa d'envà de maó massís i una part superior en forma de vidriera fins a una alçada no superior als 2,50 metres. Aquesta sol·lució de divisió dels espais permetia una certa il·luminació natural, així com la circulació d'aire de renovació, sempre que s'obriessin les finestres perimetrals. Això no resolía problemes de privacitat acústica ni permetia resoldre correctament l'acondicionament tèrmic dels laboratoris de química. Amb aquestes envans baixos, però, s'evitaven problemes d'entregues amb les voltes i els arcs dels sostre, sempre difícils si no es volia dividir l'espai en els moduls estructurals unitaris. Recentment es va procedir a tancar nombrosos espais complementant les parets divisories antigues ara esmentades amb paraments de vidre.

Els laboratoris de física estaven situats, abans de la reforma, en una ala de l'edifici principal, situada just al costat de l'entrada principal de l'escola. La planta baixa d'aquesta ala de l'edifici era compartida pels laboratoris de física i la secció de tintoreria, ja en desús. Per tant el primer problema d'aquests laboratoris de física era el fet de que estaven separats de la resta de laboratoris de física situats a la planta semisoterràni al costat dels de química. Tot i que el mobiliari era modern, la sala no tenia cap tipus de control de la temperatura, ni de ventilació. Quan es va pensar en juntar a la planta semisoterrani tots els laboratoris de física i de química, ja es va preveure que l'espai que quedaria completament alliberat es destinaria per la nova biblioteca com veurem més endavant.

LA REMODELACIO DE LA BIBLIOTECA

Desconeixem quina era l'ubicació de la biblioteca després de la reforma de la Mancomunitat de Catalunya, però abans de la present reforma, la biblioteca central de l'escola estava situada en el antic vestíbul central del gran corredor de distribució de la planta baixa. Era una biblioteca de petites dimensions, completament insuficient i desproporcionada per les necessitats de l'escola. Tampoc tenia altre control de la ventilació que la d'obrir finestres.

Tanmateix, el problema principal d'aquesta biblioteca era la seva ubicació al bell mig de la arteria de comunicació més important de tot l'edifici, ja que impedia el fluxe natural des de l'entrada principal fins al cos de ponent. Abans de la reforma, per accedir a la planta baixa del cos de ponent, calia baixar a la planta semisoterràni per tornar a pujar a la planta baixa per unes escales que foren construïdes durant la darrera reforma de l'any 1986. La remodelació de la biblioteca ha estat doblement important per l'escola, en primer lloc per disposar d'un espai de

lectura i estudi més adequat a les necessitats de l'escola, i en segon lloc per que s'ha recuperat l'eix principal de circulació de persones per tota l'escola.

L'ala en la que es va pensar ubicar la nova biblioteca havia estat un dels dos locals en planta baixa situats al costat de l'antiga entrada de la zona de producció de Can Batlló, i que en les obres de remodelació dels anys 1927-1931 es va transformar en entrada principal de tot el conjunt. Aquesta ala, de planta rectangular, d'arquitectura i acabats similars als de la resta de l'escola, va ser objecte d'una remunta a finals dels anys cinquanta, per tal d'habilitar-hi tres aules al seu damunt. La remunta va consistir en la demolició de les antigues encavallades estructurals i de tota la teulada, per construir-hi un pis d'aules. La nova construcció té una estructura de pórtics de formigó armat de gran llum i forjats fets amb lloses prefabricades de formigó armat. Tota aquesta remunta descansa sobre les antigues parets de mamposteria, a modus de barret, sense que s'observi que s'haguessin reforçat ni les parets ni els fonaments antics. Aquest sobrecarregament de l'estructura antiga ha produït algunes patologies en la fàbrica vella, que caldrà reforçar.

Com hem dit, aquesta ala de l'edifici estava dividida en dos espais corresponents als laboratoris de física i els de tintoreria. L'accés es feia per per la part central de la façana principal, el buit de la qual, presentava una amplària superior a les finestres altes d'aquesta façana. Pel seu costat nord, aquesta ala s'entrega al gran cos de l'edifici del paranif de l'escola, que a nivell de la planta baixa forma l'accés principal cobert d'aquesta Escola d'Enginyeria Tècnica. En l'espai rectangular situat a continuació de l'ala en estudi, però ja dins i formant part del cos de l'edifici del paranif (Joan Rubió i Bellver 1927-1931), hi havien els espais sanitaris comuns pels laboratoris i per les aules de la remunta, així com l'escala d'accés a les aules. Tant l'escala com els sanitaris van ser fruit de l'improvització de reformes successives i presenta-ven greus deficiències funcionals.

Cal fer notar que el nivell del terra d'aquesta ala està per sota del nivell del carrer de vianants exterior a la seva banda nord. L'entrada a les aules de la remunta, estava situada a un nivell lleugerament superior al del carrer, el que ens ha obligat a buscar una solució adient per als dos àmbits.

DIRECTRIUS DE LA PROPOSTA DE REMODELACIO

A - OPTIMITZACIO DE L'ESPAI DISPONIBLE

Els laboratoris antics, tant de física com de química, estaven preparats per tal de poder admetre a grups molt nombrosos d'estudiants. Per aquest motiu i, degut a la gran disponibilitat d'espai en les antigues naus de la fàbrica Batlló, els laboratoris es van dissenyar amb una gran abundància d'espais residuals, de dubtosa utilitat. El primer gran objectiu que la reforma ha volgut assolir és el d'optimitzar l'espai disponible, tot ajustant-lo a les noves directrius generals del nou pla d'estudis. Gràcies a aquest canvi de plantejament general, la present proposta inclou, dins els espais que antigament eren únicament els laboratoris de química, els nous laboratoris de física, els despatxos i les aules necessàries tant per química com per física.

B - CLARIFICACIO DE LES CIRCULACIONS INTERIORS

L'edifici de l'Escola Industrial sobre el que actuem presenta una clara simetria respecte l'eix est/oest, que l'atravessa de punta a punta. Aquest eix té una importància vertebradora cabdal a totes les plantes de l'edifici, especialment a la planta baixa i a la planta semisoterrània. Podriem dir que a la planta semisoterrània hi ha configurada una estructura de circulacions en forma d'"espina de peix", ja que molts espais d'aquesta planta donen directament al passadís central. Tanmateix les circulacions entre la planta baixa i la planta semisoterrània es connectaven forçosament a través de les escales situades a l'extrem de llevant d'aquestes plantes, el que produïa recorreguts molt llargs.

Hem de fer esment, un cop més, de la pessima situació de l'antiga biblioteca, ja que, al estar situada al bell mig del passadís central de la planta baixa, dificultava enormement la lliure circulació i orientació de l'usuari d'aquest edifici. Degut al gran pes específic de la planta baixa i de la planta semisoterrània dins el conjunt de tot l'edifici, varem considerar imprescindible millorar les comunicacions entre aquests dos nivells. La solució escollida havia de ser molt respectuosa amb tot l'edifici i fins hi tot reversible, si en un futur es volia tornar a deixar com era abans de la reforma. L'oportunitat ens la oferïa l'existència dels dos patis de llum de la planta semisoterrània, que d'una manera senzilla permetien connectar-la amb l'espai central del passadís de la planta baixa, antigament ocupat per la biblioteca.

La recuperació de tot el recorregut del passadís central de la planta baixa, d'est a oest, i la facilitat de canvi de nivell en el punt central de l'edifici a la planta baixa, han millorat substancialment, no solament la circulació interna, sino la seguretat de l'edifici. L'edifici de Can Batlló ha recuperat la claritat de circulacions original i ha vist augmentada la possibilitat de circulacions interiors seguint la lògica simple de la doble simetria original d'aquest edifici. En moments difícils, com pot ser un pànic col·lectiu dels alumnes, ja sigui provocat per un incendi o una fuga d'un gas tòxic, la claredat de les circulacions i la coherència de les sortides d'emergència amb l'edifici són fonamentals per garantir un recorregut efectiu de fugida.

C - LLIBERTAT FUNCIONAL

Abans de la reforma els estudiants no podien utilitzar la biblioteca aquells dies que l'escola romania tancada. Es a dir, els horaris d'apertura de la biblioteca estaven condicionats als generals de l'escola. Un dels factors que van pesar més en la nova ubicació de la biblioteca central va ser el de la seva llibertat funcional. La nova biblioteca té un accés independent des del recinte exterior i, per tant, pot programar els seus horaris d'apertura de forma independent dels de l'escola.

D - COMFORT AMBIENTAL

En tota institució destinada a l'ensenyament és important aconseguir el màxim confort ambiental possible. Si els espais en estudi són uns laboratoris de química i de física o bé una biblioteca, el nivell d'exigència ha de ser forçosament molt elevat, ja que la seva eficiència en dependrà. Poder garantir els nivells adequats d'il·luminació, ventilació, aïllament acústic, temperatura, grau d'humitat, etc. pot ser determinant en el procés projectual d'un edifici de nova planta. En el cas de trobar-nos amb una remodelació d'un edifici singular, com és el cas que ens ocupa, les possibles solucions que poden produir el confort ambiental desitjat poden entrar en col·lisió amb l'edifici que es vol respectar. Caldrà doncs trobar aquelles solucions que, tot i donant el grau de confort desitjat no entrin en conflicte amb altres valors de l'edifici que es volen respectar.

E - SIMBIOSI FUNCIONAL

La flexibilitat dels nous plans d'estudi difumina els àmbits dels diferents departaments o disciplines científiques i convida, a aquells departaments que tinguin certes afinitats temàtiques a col·laborar en moltes activitats didàctiques i pràctiques de recerca. Aquest fet ens aboca a pensar en els avantatges mutus que poden tenir les àrees de física i de química si físicament podessin estar molt relacionades, ja que es podrien aconseguir diferents casos de simbiosi funcional.

La comissió de control i seguiment del present projecte així ho va entendre, quan va considerar adient concentrar la major part dels despatxos dels professors, ja fossin de física o de química, en una àrea conjunta i amb serveis comuns com la biblioteca de professors i la sala de juntes. Un altre punt important que evitava duplicitats era la creació d'aules d'ús compartit per física i per química, amb el conseqüent estalvi d'espais infrutilitzats.

A nivell d'instal·lacions tècniques també és convenient la proximitat dels laboratoris d'aquestes dues disciplines acadèmiques, ja que poden compartir instal·lacions tècniques molt específiques com: aire comprimit, xarxa de buit, gasos especials, xarxa d'aigua destil·lada, etc.

F- BON EQUIPAMENT EDUCATIU

Tothom és conscient de la gran diferència de recursos tècnics i conseqüentment de costos que hi ha entre els estudis de "lletres" i els estudis tècnics. La Física i la Química són dos móns en constant evolució i expansió que repercuteixen decisivament en els processos productius industrials. Si hem de preparar correctament a les persones que hauran d'integrar-se en les empreses industrials catalanes, caldrà que la tecnologia que aprenguin sigui igual o superior a la que es trobaran en el món del treball.

L'Escola d'Enginyeria Tècnica Industrial de Barcelona considera imprescindible fer un esforç important en el sentit de modernitzar els seus equips tècnics i educatius i això representa un canvi radical en la xarxa d'instal·lacions per tal de que puguin donar el suport adequat que aquests requereixen. Encara que no hi hagués hagut el canvi del pla d'estudis, era imprescindible la renovació integral de tots aquests laboratoris des d'un punt de vista simplement tècnic per tal de que podessin assolir el nivell necessari.

G - MAXIMA SEGURETAT

La reutilització d'un edifici per funcions diferents a les originals per les que es va pensar tota la construcció, sol donar lloc a nombroses disfuncionalitats. Si a més a més es demana que aquesta instal·lació compleixi amb tota una sèrie de normatives de recent aparició, resulta molt difícil poder maclar una cosa amb l'altre. Si al que acabem d'exposar hi hem d'afegir una decidida voluntat de respectar els valors arquitectònics de l'edifici on hem d'actuar (per convicció i per prescripció legal), resulta pràcticament impossible arribar a un disseny que resolgui correctament tots aquests condicionants.

Malgrat aquestes dificultats, si més no, cal assolir un grau raonable de seguretat per totes aquelles persones que estiguin en la zona dels laboratoris i biblioteca. Això pot obligar a actuacions no desitjades d'entrada com la subdivisió de la gran sala hipòstila en diferents àmbits i les solucions escollides han estat condicionades pel caràcter de l'edifici com explicarem més endavant.

H - RESPECTE A LES MINUSVALIES

La reforma dels laboratoris de física i química i de la biblioteca central actua sobre un àrea molt restringida de tota l'Escola d'Enginyeria Tècnica i encara més de tot l'edifici i no abasta els grans nuclis d'escaleres i comunicacions verticals. Actualment està en fase d'estudi un pla general de tota l'escola als minusvàlids i que, per tant, engloben també els espais dels laboratoris.

Si més no, però, el projecte ja s'ha adaptat en aquells punts necessaris als requisits establerts en la legislació referent a la supressió de les barreres arquitectòniques com amplades mínimes de portes, banys especials, pendents màximes, etc., com s'explicarà amb més detall més endavant.

EXPLICACIÓ DETALLADA DE LES OBRES REALITZADES

LABORATORIS DE FÍSICA I DE QUÍMICA

A continuació farem una relació, no exhaustiva, d'aquells punts de la remodelació dels laboratoris de física i química que poden tenir cert interès, sobretot aquells que més han estat influïts per l'edifici de la fàbrica Batlló. El programa de la remodelació dels laboratoris de física i química, incloïa espais molt diferents com : laboratoris, aules, despatxos dels professors, magatzems i serveis higiènics. L'estructura de la planta semisoterràni de l'Escola Industrial respon a una retícula estructural molt regular i calia decidir si hom la volia seguir o no. Tot i que la opció de seguir la retícula estructural podia presentar més dificultats en el moment de distribuir el programa dels espais necessaris per tota la planta, es va creure convenient respectar el modulatge estructural existent per varies raons, però, principalment per no crear alteracions importants de l'espai, ja que sempre es va considerar d'una gran qualitat arquitectònica. Varem doncs, bandejar d'entrada possibles veleïtats formals dins d'una planta de gran regularitat.

Un cop definit el supòsit anterior i degut a la presència del pati central d'il·luminació es va creure convenient situar tots els laboratoris per la perifèria exterior i col·locar les aules i els despatxos dels professors al voltant del pati central d'il·luminació. Això era important per l'il·luminació natural dels laboratoris i per la fàcil ubicació de les sortides d'emergència.

Els laboratoris de química general es van agrupar tots junts al voltant del magatzem de distribució de material. D'aquesta manera, els estudiants, sense sortir del laboratori poden accedir als reactius necessaris per a fer els seus experiments. El magatzem general de material químic es va disposar de forma que tingués un accés independent des de l'exterior per la càrrega i descàrrega de material, sense haver de passar per dins de l'escola. Aquesta porta fa al mateix temps de sortida d'emergència en cas necessari.

Dos d'aquests laboratoris es varen situar de manera que podessin ser utilitzats com un únic laboratori si el nombre d'alumnes ho necessitava. Per aquest motiu, tot i que els dos espais estan separats per les mampares de vidre, varem col·locar dues portes dobles que poden permetre la seva utilització de forma conjunta.

L'antic pati central d'il·luminació s'ha convertit en passadís, formant creu amb el passadís principal de tota la planta. Al ser traslladada la biblioteca, aquest passadís ha pogut comunicar-

se directament amb el passadís principal de la planta baixa, la qual cosa millora ostensiblement la circulació i proximitat entre els diferents àmbits de la planta baixa i semisoterrani. Es al voltant d'aquest passadís secundari que hem instal·lat les aules, la sala de reunions dels professors i els despatxos dels professors, emfasitzant els dos eixos de simetria que té l'edifici.

Els despatxos dels professors, tant de física com de química, s'han disposat aplegats al final del passadís secundari. Per la seva execució es va fer una relació de totes les fusteries dels envans que existien abans de la reforma i que tinguessin una certa qualitat per tal d'aprofitar-les i reubicarles. D'aquesta manera es va aconseguir salvar pràcticament la totalitat de les existents, ja que unes poques portes es van restaurar i es van col·locar a les portes dels àmbits que donen al passadís principal, ja que en el transcurs del temps, algunes d'elles havien estat substituïdes per portes més modernes. També es va tenir gran cura en desmontar tots els vidres laminats antics d'aquests envans i, un cop netejats, es van tornar a col·locar a les seves vidrieres respectives.

Igualment es va fer un estudi de tots els mobles i vitrines que hi havien en els antics despatxos i laboratoris i, conjuntament amb la propietat, es va procedir a la restauració de molt d'ells, sempre i quan podessin continuar donant un servei de forma satisfactòria. Això, no només va significar un estalvi econòmic, sino que ajuda a fer un reconeixement de la llarga tradició històrica de la institució a través d'aquests petits detalls de mobiliari. En cap moment, però, no es va voler fer una restauració historicista, però tampoc no es va volguer arrasar la bona trajectòria històrica de l'escola industrial, reflectida amb alguns detalls de l'antic mobiliari.

Tots els conjunts formats per les taules dels laboratoris es van situar seguint la lògica espacial definida pels elements estructurals verticals, ja fossin pilars o columnes de fosa. D'aquesta manera no hi cap confrontació entre l'ús actual d'aquest espai com a laboratoris i l'antiga estructura. La contemplació de la planta dels nous laboratoris fa pensar que l'estructura ha estat definida en funció de la distribució de les taules i no a l'inrevés, com ha estat en realitat. Aconseguir una simbiosi tan estreta entre una estructura antiga i uns usos nous és un objectiu de màxima dificultat en la majoria de projectes de remodelació. Nosaltres considerem que la bona resolució d'aquest repte en aquest projecte és un dels seus millors encerts. Un cop feta l'obra, sembla com si sempre aquests espais haguessin estat així.

Ja hem comentat amb anterioritat la bellesa formal de la sala hipòstila de la planta soterrani en el moment de la seva construcció, quan no s'havien fet encara les divisions interiors necessàries per les exigències funcionals de la fàbrica. Posteriorment, aquesta estructura fou reforçada i

molts pilars de fosa foren recoberts per murs de fàbrica de maó per millorar la seva resistència. Tot i així, sempre varem considerar important de conservar al màxim possible la percepció de tot l'espai. Per raons de seguretat, sobretot per complir amb la normativa contraincendis, ha calgut forçosament construir envans cecs. Fora dels casos imprescindibles, hem dividit l'espai amb parets divisòries de vidre, que presenten tres zones: sòcol de pavés de vidre fins a una alçada de 1.80 metres, per tal de garantir la privacitat als diferents àmbits, paraments de vidre transparent fins a una alçada de 2.50 metres, que entreguen a un perfil metàl·lic que remata totes les obertures i parament de vidre transparent que arriba fins els arcs de les voltes del sostre. D'aquesta manera hem aconseguit separar acústicament els diferents àmbits dels diversos laboratoris, però en canvi evitar la sensació de claustrofòbia d'aquells espais tancats que no tenen cap finestra. La visió baixa és privada, però la visió mitjana i alta és espaiosa i abasta sempre fins les finestres perimetrals de la planta semisoterrani.

El gran repte tècnic d'aquest projecte era la forma en que es resolien les instal·lacions sense perjudicar la bellesa de les voltes a la catalana de tot el sostre. Una sol·lució burda i maldestre hagués estat la creació d'un espai de cel-ras, dins del qual s'hi haguessin ubicat la majoria de les instal·lacions, tant de ventil·lació i il·luminació, com xarxes elèctriques, fumisteria, etc., ja que la gran alçada del sostre, 5.00 metres, ho permetia. Però aquesta solució hagués malmés definitivament tot l'espai.

Per aquest motiu es va optar per fer passar totes les xarxes d'instal·lacions per rases situades al terra, excepta per la xarxa de gas, que forçosament havia de ser aèria. L'il·luminació s'ha resolt amb les lluminàries penjades del sostre, però tenint il·luminació superior i inferior. D'aquesta manera, a més d'il·luminar el plà de treball de les taules dels laboratoris il·luminen les voltes del sostre, tot donant una llum difosa molt agradable i posant en relleu les voltes.

Des del moment en que varen quedar comunicades la planta baixa i la planta semisoterrani per dues àmplies escalinates des del passadís central de la planta baixa, l'accés a la planta semisoterrani ha sofert un canvi de tendència entre els usuaris de l'edifici a favor de la connexió més central i més ben il·luminada. Serveixi això per justificar en part la nova ubicació dels serveis higiènics, que tot i estar situats en un lloc de pas, no estan actualment en el lloc més transitat, com ho era abans de la reforma general. Els serveis higiènics i el nou vestidor del servei de neteja ocupen un antic vestíbul general de la planta semisoterrani que era un espai pràcticament desaprofitat. Aquesta nova situació els hi dona il·luminació i la possibilitat de ventilació natural, a més de la ventil·lació forçada. L'envà de divisió entre els lavabos i el vestíbul és cec en la seva part baixa, però presenta un vidre glaçat en la seva part alta que deixa passar certa llum natural. Els nous serveis higiènics disposen de dues cambres per minusvàlids.

NOVA BIBLIOTECA

Ja hem comentat anteriorment que, en el cas de la biblioteca, hem de parlar d'un trasllat, més que d'una reforma. També hem evaluat molt positivament la recuperació de les antigues circulacions al passadís central de la planta baixa, així com la gran millora de la connexió amb la planta semisoterràni gràcies a la creació de les dues noves escalinates dins dels patis de llums coberts per els nous lluernaris. Veiem doncs, com el trasllat de la biblioteca ha estat doblement beneficiós per tot l'edifici.

La nova biblioteca està ubicada en una ala rectangular al costat de l'entrada principal. Abans de la reforma estava dividida en dos espais. l'un era un laboratori de física i l'altre era el taller de tintoreria. Un cop traslladats aquests serveis, la nau va quedar buida i susceptible de reforma. Ja hem comentat abans que damunt d'aquest espai es va fer una remunta per ubicar-hi tres aules. El sostre de la biblioteca està format per un forjat compost de jasseres i bigues secundàries de gran cantell a modus d'enteixinat de formigó.

L'espai original era molt simple i fred degut a la gran alçària del sostre i la situació molt alta de les finestres. L'accés anterior era molt directe dins de l'espai i el dividia de fet en dos sub-espais. Finalment hi havia un espai inutilitzat a la capçalera sud de l'edifici, que era una escala molt ampla que connectava el pati perimetral de la planta semisoterràni amb la planta baixa. Aquest últim espai calia integrar-lo dins de la nova biblioteca. L'alçada lliure de terra a sostre no permetia tampoc la divisió en dues plantes, ja que l'alçada resultant final no era admissible per un gran espai.

Tot això ens va portar a posar l'accés a la biblioteca en un espai separat del de la nau com era l'escala d'accés a les aules superiors. Això ha estat possible, perquè al estudiar el mur de separació d'aquests àmbits, varem observar que aquesta comunicació ja havia existit anteriorment i que, per tant només calia recuperar-la. L'inconvenient d'aquest accés era que estava a un nivell inferior del del terra de l'accés general a l'escola i per tant calia estudiar la disposició de l'escala d'accés. Tanmateix, però hi havia la possibilitat de posar una porta a peu pla a la capçalera sud. Per tant aquest accés semblava més indicat, però va pesar més la proximitat a l'entrada general de l'edifici. A favor de l'entrada per la capçalera nord hi ha el fet de que la nova porta d'entrada està ja dins del recinte cobert, l'atri d'accés, de l'Escola Industrial. De tota manera, degut a la forçosa necessitat d'instal·lació d'una sortida d'emergència a la capçalera sud, aquesta pot tenir també les funcions de porta d'entrada pels discapacitats físics.

L'idea directora de la nova proposta era la de crear un espai únic, fàcilment controlable per la bibliotecaria, que tingués però un ambient acollidor d'estudi i lectura. Pensant en tipologies antigues de biblioteques, sobretot barroques, varem considerar la possibilitat de crear un altell perimetral a tota la biblioteca. Aquest altell, però, havia de respectar les finestres existents i al mateix temps, controlar l'entrada directe de sol a la planta baixa de la sala de lectura. D'aquesta manera es doblaven els nivells de les estanteries per els llibres i s'augmentaven les places de consulta. La creació d'aquest altell, tot i ser una solució molt senzilla i poc costosa, millora l'ambient de la sala de lectura tot donant-li una mesura més humana i recollida. Crea una escala humana, enfront de l'antiga escala industrial.

La biblioteca havia de tenir una climatització independent i, per tant calia trobar-li una ubicació adequada. Gràcies a l'existència de l'antiga escala de baixada, es va pensar en crear el quarto de màquines a l'alçada de la planta semisoterràni, ja que podia aspirar i expulsar aire del pati inferior. El principal problema que presentava la climatització era el de l'ubicació dels conductes d'impulsió de l'aire tractat, ja que, si es col·locaven a dalt del sostre entraven en conflicte visual amb les seves jàsseres a més de baixar l'alçada en alguns punts, que podien resultar inconvenients.

La solució adoptada per la climatització del local es basa en una sèrie de tubs verticals d'impulsió d'aire, amagats dins de les estanteries dels llibres. La meitat d'aquests conductes expulsen l'aire tractat davant de la part baixa de les finestres, mentre que l'altre meitat ho fan per sobre de les estanteries de l'altell. D'aquesta manera hi ha una impulsió d'aire tractat als dos nivells del perímetre, mentre que l'aire de retorn es pren per unes boques situades al costat de les taules de lectura de la planta baixa. Els conductes principals, tan d'impulsió com de retorn, estan enterrats al terra de la planta baixa, fins a la sala de màquines abans descrita. Amb aquesta solució el sostre queda lliure de qualsevol tipus de conducte.

LA RECUPERACIÓ COM ESPAI MUSEÍSTIC I RUÏNA VISIYABLE DE L'ANTIGA FÀBRICA DE CIMENT DEL CLOT DEL MORO A CASTELLAR DE N'HUG

Divendres, 11 de Desembre, a les 19:30

TERESA ROVIRA I LLOBERA

Teresa Rovira i Llobera, nascuda l'any 1946, opté el títol d'Arquitecte l'any 1972 a l'ETSAB, i esdevé Doctor Arquitecte cum laude des de novembre de 1987.

És professora de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona des de 1972 i titular del Departament de Projectes Arquitectònics des de 1987.

És coordinadora del programa de Doctorat "Projectes Arquitectònics" del Departament de Projectes Arquitectònics, responsable de la línia "El sentit de l'Arquitectura Moderna".

Participa en diversos projectes d'investigació del Departament subvencionats pel Ministeri d'Educació i Cultura i pel Centre de Cooperació per al Desenvolupament de la UPC "Estudis i definició de la tipologia de l'habitatge característic de Tilcara, noves propostes d'ús i sistemes de manteniment d'aquest patrimoni (Argentina). Participa en el Projecte Tempus-Phare, Enviroment Engineering, coordinat per l'Escola d'Arquitectura de Budapest. Ha participat en el Programa de Cooperació Interuniversitària convocatòria 1997, visitant la Facultat d'Arquitectura de la Universitat de la República de Montevideo.

Té diversos articles publicats en revistes especialitzades d'arquitectura, i és traductora de llibres tècnics per l'Editorial Gustavo Gili.

Participa en cicles de conferències, congressos, seminaris i exposicions entre centres professionals i acadèmics nacionals i internacionals. Conferenciant a les Jornades sobre energia hidràulica i molins a Terrassa 1997, i al Taller de Rehabilitació urbana al Pallars Jussà, Lleida 1994. Participant en el Cicle de conferències sobre l'Exposició "Jean Prouvé, Owen Williams, Carlo Molino. Arquitectes? Enginyers?", a l'ETSAB, de la que també era l'organitzadora. Organitzadora de l'Exposició "Finlàndia als anys 50" en el marc del Festival Nòrdic a la UPC, 1995. Moderadora de 5 taules rodones a la Unió Internacional d'Arquitectes, Barcelona.

Ha participat en diversos Cursos Internacionals europeus i Llatinoamericans: "Disseny i teoria dels edificis de baixa energia" a Stuttgart 1998. "L'espai Urbà. Estratègies d'intervenció en l'espai públic" a la Universitat Nacional d'Enginyeria de Lima (Perú), "El front Marítim de Barcelona" Stuttgart 1995, "The Archanes case" Atenes 1995.

Amplia dedicació a càrrecs acadèmics i tribunals dins la Universitat Politècnica de Barcelona de Catalunya: Actualment Secretària de la Comissió de Doctorat del Departament de Projectes Arquitectònics, des de 1995. Membre del Centre Internacional de Projectes de Barcelona del Departament de Projectes Arquitectònics. Representant de la comissió de Responsables de Segon Curs de l'ETSAB. Jurat de Selecció de Becaris de la UPC. Ha estat Subdirectora de l'ETSAB per a Relacions Exteriors i membre del Claustre General de la UPC.

Pel que fa a l'activitat professional, del 1975 al 1977 formà equip amb J.A. Ballesteros, J.C. Cardenal, F. De la Guardia, F. Fonollà, guanyant el concurs per a la redacció de projectes d'Escoles d'EGB de 8, 16 i 24 unitats i de BUP de 24 unitats. Del 1977 al 1984 desenvolupà l'activitat professional en el camp dels habitatges uni i plurifamiliars. L'activitat professional s'ha centrat principalment en treballs de rehabilitació: Rehabilitació i reforma de la Seu del Consell de Districte de Sarrià Sant-Gervasi 1984; Reformes del C.A.P d'Esplugues i el C.A.P de Cornellà per a la Generalitat de Catalunya; Rehabilitació de les Cases del carrer Canet 1985; Rehabilitació del Casal Sagrat Cor de Viladrau 1991; Reforma i restauració d'edifici d'Interès local a Caldes de Malavella 1991; Reparació i consolidació de Masia en Calonge 1991. Intervenció cromàtica al carrer Foc Follet de Sant Andreu, Barcelona 1992. Estudi director del Complex de Clot del Moro 1994; Estudi de patologies de l'Edifici del Park Hotel a Viladrau 1997, Rehabilitació del Centre Cultural de la Natura a Viladrau 1997. Primera fase del Projecte de Rehabilitació del Park Hotel per Centre Cultural de la Natura a Viladrau 1997.

RECUPERACIÓ COM A ESPAI MUSEÍSTIC I RUNA VISITABLE DE L'ANTIGA FÀBRICA DE CIMENT DEL CLOT DEL MORO A CASTELLAR DE N'HUG

TERESA ROVIRA
Doctor Arquitecte

L'antiga fàbrica de ciment Asland, situada a Castellar de n'Hug, l'estructura de la qual dissenyà i calculà l'arquitecte Rafael Guastavino, constitueix un exemple únic de utilització d'un seguit de voltes de maó en pendent cap a dues direccions, que cobreixen els diferents espais de la fàbrica, la qual es desenvolupa al llarg d'un desnivell de 40 metres des de la cota superior a la inferior, on es fa l'accés. .

Es tracta doncs d'una peça molt valuosa del patrimoni industrial de Catalunya.

Inaugurada al 1905, va estar en funcionament- tret del període de la guerra civil- fins els anys seixanta.

Des de llavors ha estat abandonada i ha patit un procés d'enrunament progressiu, fins que al 1994 la Generalitat va encarregar un Pla director , l'objectiu del qual va ser el de preveure les successives actuacions per a recuperar la fàbrica i el seu entorn.

La reconstrucció de l'antic carrilet de la Pobla de Lillet a Castellar de N'Hug va ser el primer pas per a convertir la fàbrica en una nova atracció cultural capaç de dinamitzar tota la zona.

El pla contempla la recuperació de la fàbrica en diferents fases . A totes elles hom actua amb un doble criteri: reconstruir allò que està poc malmès, par tal de convertir-ho en un espai destinat a museu , i sanejar i netejar els espais mes enrunats, per tal de permetre al visitant de gaudir de l'espectacularitat dels espais de la fàbrica, tot i conduint-lo- com si d'una runa romana es tractés – mitjançant passeres i rampes per l'interior dels espais.

Aquest doble criteri ha estat el marc conceptual de la primer actuació, en la qual hom ha optat per restaurar les naus situades a la cot d'accés, a l'hora que s'ha iniciat la adequació, mitjançant passeres, rampes i escales, d'un recorregut pels principals espais de la fabrica.

